

Projekt

z dnia 28 listopada 2020 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR XXIII/202/2020
RADY GMINY WALIM**

z dnia 15 grudnia 2020 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Walim
na lata 2021 - 2027**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713 ze zm.) w związku z art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876) Rada Gminy Walim uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Walim na lata 2021 – 2027, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

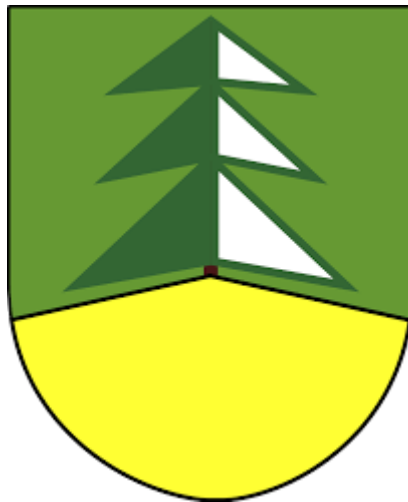
§ 2. Wykonanie Uchwały powierza się Kierownikowi Ośrodka Pomocy Społecznej w Walimiu.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Walim

Zuzanna Bodurka

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY WALIM NA LATA 2021 – 2027

Walim, 2020 r.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY WALIM NA LATA 2021 – 2027**

Spis treści

I.	Wstęp.....	3
II.	Wizja nowej ścieżki rozwoju.....	4
III.	Charakterystyka Gminy Walim.....	4
II.1	Potencjał społeczny, kulturowy i przyrodniczy.....	5
II.2	Demografia.....	9
II. 3	Rynek pracy.....	13
II.4	Pomoc społeczna	18
II.5	Uwarunkowania gospodarcze.....	28
II.6	Zjawisko wykluczenia społecznego	30
II.7	Piramida problemów społecznych.....	31
II.8	Uszczegółowienie problemów społecznych w kontekście celów	32
IV.	Analiza SWOT	35
V.	Cele strategiczne i operacyjne	36
VI.	Spójność z dokumentami strategicznymi	38
VII.	Wdrożenie celów Strategii – działania	39
VIII.	Monitoring i ewaluacja.....	45
IX.	Spis map, schematów, tabel, wykresów i zdjęć.....	46

I. Wstęp

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Walim na lata 2021 - 2027 wyznacza główne działania dla samorządu i mieszkańców w celu poprawy funkcjonowania Gminy pod względem społecznym, który rzutuje na sferę ekonomiczną, demograficzną i gospodarczą. Ponadto wyznaczenie odpowiednich kierunków działań będzie pozwalało na zminimalizowanie negatywnych skutków zmian zachodzących w społeczeństwie i realizację odpowiedniej polityki. Podstawowe i najważniejsze działania ukierunkowane są zatem na poprawę jakości życia mieszkańców, wzmocnienie spójności społecznej, wyrównywanie szans oraz wzmacnianie kapitału ludzkiego i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Rozwiązywanie problemów społecznych stanowi jeden z kluczowych zadań, jakie stoją przed administracją publiczną wszystkich gmin. Aby minimalizować negatywne zjawiska społeczne zdiagnozowane na obszarze Gminy należy w ten proces zaangażować również organizacje i instytucje należące do różnych sektorów życia publicznego, w tym m.in. organizacje pozarządowe, czy podmioty gospodarcze. Diagnoza rzeczywistych potrzeb społeczności lokalnej oraz określenie planu działań w dłuższej perspektywie są niezbędnymi warunkami efektywnej realizacji polityki społecznej. Natomiast określenie misji i wizji rozwoju oraz wyznaczenie celów strategicznych i działań, powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania lub ograniczenia wielu problemów społecznych.

Dokument stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym oraz doprowadzić do integracji społecznej. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest podstawowym instrumentem zarządzania w aspekcie społecznych uwarunkowań na terenie Gminy Walim, ponieważ zawiera cele długoterminowe, odpowiadające generalnym kierunkom działania. Jest to więc praktyczny dokument dla władz samorządowych, instytucji i samych mieszkańców, stanowiący kierunkowskaz do dalszych działań.

II. Wizja nowej ścieżki rozwoju

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Walim na lata 2021-2027 jest wdrażanie efektywnych działań z zakresu polityki społecznej w Gminie. Misja wpływa na strukturę celów, czyli typowanie obszarów i celów strategicznych, tym samym tworząc wizję realizowania niniejszej polityki.

MISJA

Gmina Walim to miejsce zrównoważonego rozwoju, optymalnych warunków życia i sprzyjające rozwojowi przedsiębiorczości.

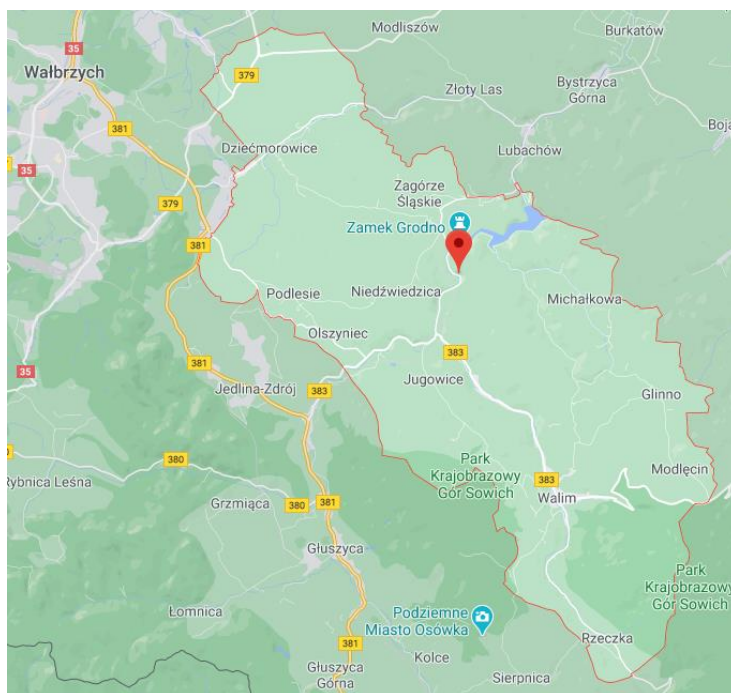
WIZJA

Osoby długotrwale wykluczone, nieaktywne zawodowo oraz seniorzy mogą brać udział w działaniach ukierunkowanych na kreowanie ich zaangażowania oraz przeciwdziałanie stwierdzonym problemom, które prowadzą do wykluczenia społecznego.

III. Charakterystyka Gminy Walim

Gmina Walim to gmina wiejska o powierzchni 78,78 km² w powiecie wałbrzyskim w województwie dolnośląskim. Sąsiaduje z Gminą Głuszycą i Jedlina-Zdrój oraz z Wałbrzychem, który oddalony jest od Walimia ok 20 km. W skład Gminy Walim wchodzi 9 sołectw: Glinno, Jugowice, Dziećmorowice z częścią integralną Nowa Wieś, Stary Julianów i Nowy Julianów, Michałkowa, Niedźwiedzica, Olszyniec z częścią integralną Podlesie, Rzeczka, Walim i Zagórze Śląskie. W 2019 r. Gminę zamieszkiwały 5 403 osoby. Gęstość zaludnienia wynosiła 68 osób/km².

Obraz 1 Położenie geograficzne Gminy Walim

Gmina Walim leży w Górach Sowich oraz Górach Czarnych (Góry Wałbrzyskie) w zlewni wód Bystrzycy, Walimki, Jaworzynki, Młynówki oraz Sowiego Potoku. Dużym atutem Gminy są warunki krajobrazowe, które pozwalają na prowadzenie i rozwój działalności turystycznej i rekreacyjnej.

Na ogólną powierzchnię Gminy Walim 7 917 ha, najwięcej gruntów stanowią grunty rolne – 4 097 ha, 3 374 ha grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, a 357 ha grunty zabudowane i zurbanizowane. 87 ha znajduje się pod wodami, a 2 ha zajmują tereny różne, co stanowi zaledwie 0,03%. Według danych statystycznych Urzędu Gminy Walim na terenie Gminy znajduje się 636 gospodarstw rolnych o średniej wielkości gospodarstwa 5,55 ha. Powierzchnia gospodarstw ogółem wynosi 3 535 ha.

Gmina Walim posiada duży potencjał rozwojowy pod względem turystycznym. Bogactwo zabytków, atrakcji turystycznych i dogodnych warunków krajobrazowych wpływają na wzrost liczby turystów, również zagranicznych. Wśród turystów zagranicznych najczęściej odnotowano z Niemiec; w 2015 r. – 25 osób, a w 2019 r. – 286 osób. W analizowanym okresie odnotowano

największą liczbę turystów zagranicznych w roku 2016 – 1 449 osób z różnych krajów¹. Do najciekawszych i najbardziej popularnych atrakcji turystycznych Gminy Walim należą: **Zamek Grodno w Zagórzu Śląskim** – to trzynastowieczna budowla znajdująca się na terenie Rezerwatu Przyrody Góra Choina o powierzchni ok. 19 ha. Wybudowany został na szczycie góry Choina (ok. 450 m n.p.m.), na styku Gór Wałbrzyskich i Sowich. Warownia wznosi się nad doliną rzeki Bystrzycy Świdnickiej, dawniej zwaną Śląską Doliną. Zamek Grodno jest jednym z najbardziej malowniczo położonych zamków na Śląsku. Choć część zamku została zniszczona na przestrzeni wieków, to nadal zachwyca on swoim urokiem².

Zdjęcie 1 Zamek Grodno w Zagórzu Śląskim

Źródło: <https://www.google.com/maps/>

Na Zamku Grodno powstało Centrum Bioedukacji Multimedialnej, które wyróżnia się tym, iż technologię XXI wieku wkomponowano tu w mury średniowiecznego zamku.

¹ Dane GUS, BDL

² Strategia Rozwoju Gminy Walim na lata 2020-2027, s. 8.

Zdjęcie 2 Centrum Bioedukacji Multimedialnej na Zamku Grodno

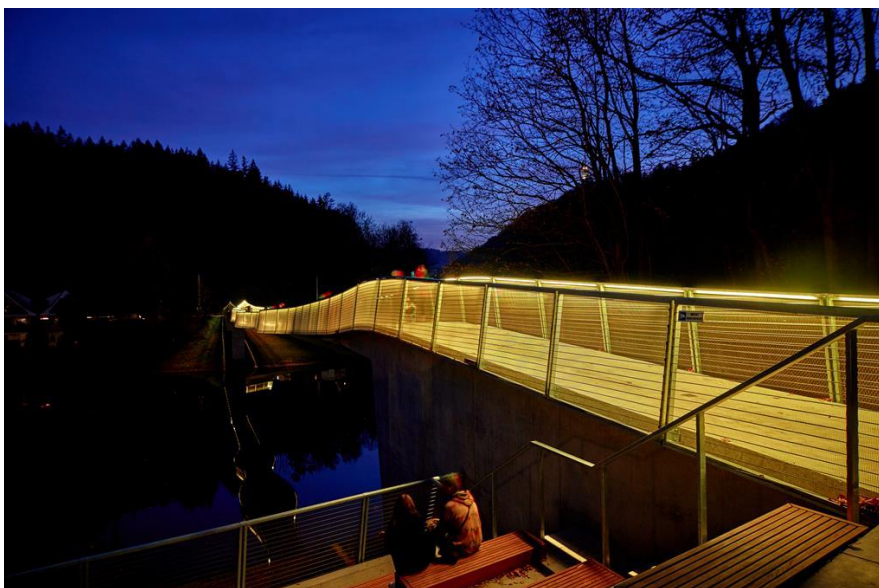
Źródło: <http://walim.pl/centrum-bioedukacji-multimedialnej/>

Zapora wodna na Jeziorze Bystrzyckim – obecnie zabytek techniki. Powstała w latach 1911 – 1914 z muru kamiennego na rzece Bystrzycy, jako jeden z wielu zbiorników retencyjnych w Sudetach. Wysokość zapory wynosi 44 m, natomiast długość w koronie 230 m, szerokości u podstawy 29 m.

Jezioro Bystrzyckie – jezioro zaporowe położone w dolinie przełomu Bystrzycy ma powierzchnię 0,5 km² i pojemność około 8 mln m³. Zbiornik, powstały w wyniku budowy zapory, ma około 3,2 km długości a jego szerokość nie przekracza 480 m (średnio około 300 m).

Kładka na Jeziorze Bystrzyckim – niespotykana atrakcja turystyczna, która połączyła brzegi Jeziora Bystrzyckiego; najdłuższa w Polsce (prawie 126 m), wisząca kładka o konstrukcji wstęgowej i jedyna wieloprzęsłowa.

Zdjęcie 3 Jezioro Bystrzyckie – kładka wstęgowa

Źródło: <http://walim.pl/wstegowa-kladka-nad-jeziorem-bystrzyckim/>

Do innych atrakcji turystycznych Gminy Walim należą: Akwarium słodkowodne – mieści się w budynku Centrum Obsługi Ruchu Turystycznego, Żelazna lipa – odlew żeliwny pnia lipy wykonany w 1858 roku upamiętniający Fryderyka II, Sztolnie Walimskie – wybudowane w okresie II wojny światowej podziemia, zabytkowe kościoły i kamieniczki znajdujące się w poszczególnych sołectwach, a także krzyże pokutne i stare cmentarze³.

Na terenie Gminy Walim utworzono ok. 70 km górskich tras rowerowych, wchodzących w skład ok. 500 km tras Strefy MTB Sudety. Są to doskonale przygotowane trasy, różnorodne pod względem długości i skali trudności, na terenach których znajduje się mnóstwo atrakcji turystycznych⁴. Na terenie Gminy znajdują się również szlaki do narciarstwa biegowego na Wielką Sowę. Gmina charakteryzuje się bardzo dobrze rozwiniętą bazą noclegową o zróżnicowanym standardzie (hotele, gospodarstwa agroturystyczne), z ponad tysięczną liczbą miejsc noclegowych.

³ Strategia Rozwoju Gminy Walim na lata 2020-2027, s. 9-11.

⁴ <http://walim.pl/trasy-mtb/>

II.2 Demografia

Gmina Walim według stanu za rok 2019 zamieszkiwana była przez 5 403 mieszkańców, w tym 2 672 mężczyzn (49,5%) i 2 731 kobiet (50,5%). W latach 2002-2019 liczba mieszkańców zmniejszyła się o 6,6%. Średni wiek mieszkańców wynosi 43,4 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa dolnośląskiego oraz nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców całej Polski. Na przestrzeni 5 ostatnich lat stan ludności zmniejszył się o 204 osoby, co jest tendencją ogólnopolską z uwagi na niższy przyrost naturalny. Wraz ze spadkiem ogólnej liczby ludności zmniejsza się także odsetek osób w wieku produkcyjnym, a przybywa osób starszych, w wieku poprodukcyjnym. 63,52% mieszkańców Gminy Walim jest w wieku produkcyjnym, 12,75% w wieku przedprodukcyjnym, a 23,73% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 1 Liczba osób w grupach funkcjonalnych w latach 2015-2019

Lata	Liczba mieszkańców ogółem	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym		Liczba osób w wieku produkcyjnym		Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	
		%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba
2015	5 607	12,72	713	66,85	3748	20,44	1146
2016	5 588	13,08	731	65,86	3680	21,06	1177
2017	5 573	12,90	719	65,23	3635	21,87	1219
2018	5 430	12,60	684	64,29	3491	23,11	1255
2019	5 403	12,75	689	63,52	3432	23,73	1282

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

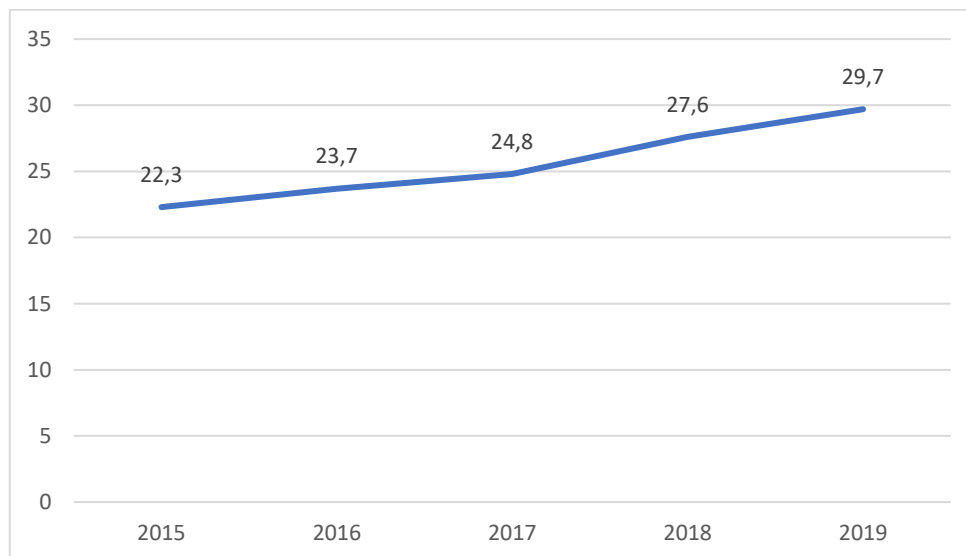
Liczba osób w wieku produkcyjnym na przestrzeni ostatnich 5 lat spadła o 316 osób, a liczba osób w wieku poprodukcyjnym zwiększyła się w tym samym okresie o 136 osób. Zjawisko zachodzących zmian demograficznych zostało zasygnalizowane także w *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego południowej i zachodniej części województwa dolnośląskiego na lata 2020–2030*⁵. Za symptom tego procesu przyjęto wskaźnik obciążenia demograficznego liczonego jako stosunek ludzi w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym. Proces starzenia się społeczeństwa stanowi tendencję ogólnopolską, która wymusza na samorządach podjęcie odpowiedniej polityki senioralnej. W Gminie Walim również odnotowuje się wzrost liczby osób starszych z każdym rokiem. Współczynnik

⁵Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego południowej i zachodniej części województwa dolnośląskiego na lata 2020–2030, obejmująca swoim zasięgiem subregiony wałbrzyski i jeleniogórski (NUTS 3) – Strategia Rozwoju Sudety 2030.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY WALIM NA LATA 2021 – 2027

obciążenia demograficznego osobami starszymi w Gminie wzrósł w ostatnich 5 latach o 7,4%, przyjmując w 2019 r. wartość 29,7%.

Wykres 1 Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w Gminie Walim w latach 2015-2019

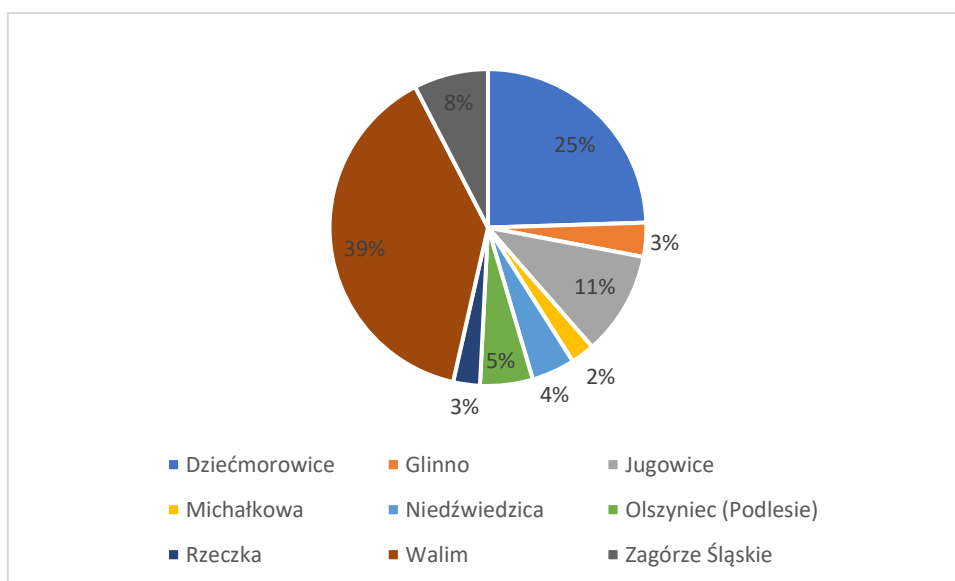

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

Największym sołectwem w Gminie jest miejscowość Walim, którą zamieszkiwało w 2019 r. 2 079 mieszkańców. Najmniejsza pod względem liczby ludności jest miejscowość Michałkowa, zamieszkiwana przez 130 osób. Liczbę mieszkańców poszczególnych sołectw przedstawia poniższy wykres. W analizowanym okresie lat 2015 – 2019 liczba ludności w poszczególnych sołectwach nie uległa większych wahanom. Odnotowano wzrost liczby mieszkańców w sołectwie: Niedźwiedzica (+10 osób), Rzeczka (+10 osób) oraz Zagórze Śląskie (+8 osób). W pozostałych sołectwach w ostatnich 5 latach odnotowano spadek liczby ludności, największy miał miejsce w Walimiu (-122 mieszkańców).

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY WALIM NA LATA 2021 – 2027

Wykres 2 Stan ludności w poszczególnych sołectwach w 2019 r. [%]

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

Wraz z ogólnym spadkiem liczby ludności w Gminie odnotowuje się spadek ogólnej liczby osób młodych do 18 roku życia. W 2015 było ich 943, a w 2019 r. 922. Gmina Walim charakteryzuje się ujemnym przyrostem naturalnym wynoszący -28. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -5,17 na 1000 mieszkańców Gminy Walim. W 2019 r. urodziło się 33 dzieci, w tym 51,5% dziewczynek i 48,5% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,52 i jest znacznie mniejszy od średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju. Osoby znajdujące się obecnie w wieku przedprodukcyjnym za kilka lat zasilą grupę osób w wieku produkcyjnym, dlatego ważne jest, aby zapewnić im odpowiedni rozwój i potencjalne miejsca pracy. Istotna również wydaje się edukacja i wsparcie doradcze, aby umożliwić tym osobom odpowiedni poziom wykształcenia. Jest to istotne działanie Gminy i systemu szkolnictwa, aby przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu i bezrobociu wśród tej grupy społecznej w przyszłości. Ukazywanie odpowiednich wzorców aktywności zawodowej i odpowiedniej edukacji powinno być kluczową kwestią inwestowania w młode pokolenia zasilające w przyszłości rynek pracy.

Mieszkańcy Gminy Walim zawarli w 2019 r. 27 małżeństw, co odpowiada 5,0 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to nieznacznie więcej od wartości dla województwa dolnośląskiego oraz nieznacznie więcej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,6 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 29,0% mieszkańców Gminy Walim jest

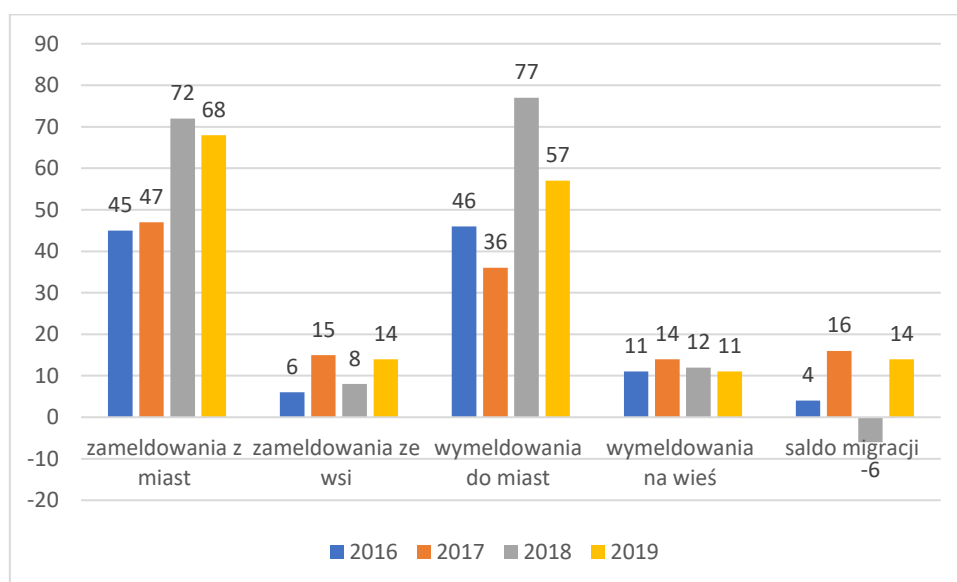
**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY WALIM NA LATA 2021 – 2027**

stanu wolnego, 51,4% żyje w małżeństwie, 7,9% mieszkańców jest po rozwodzie, a 11,5% to wdowy/wdowcy⁶.

W 2018 r. 43,0% zgonów w Gminie Walim spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 26,1% zgonów w były nowotwory, a 7,1% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności Gminy Walim przypada 11,26 zgonów. Jest to wartość porównywalna do wartości średniej dla województwa dolnośląskiego.

W 2019 r. zarejestrowano 82 zameldowań (42 kobiety, 40 mężczyzn) w ruchu wewnętrznym oraz 68 wymeldowań (35 kobiet, 33 mężczyzn), w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi 14. W tym samym roku 1 osoba zameldowała się z zagranicy. Nie odnotowano liczby wymeldowani za granicę. Saldo migracji w analizowanym okresie lat 2016-2019 przyjmowało w większości wartość dodatnią, jedynie w 2018 r. odnotowano saldo migracji na poziomie -6.

Wykres 3 Liczba zameldowań i wymeldowań oraz saldo migracji

Źródło: Opracowanie własne, BDL GUS

⁶ Dane z GUS.

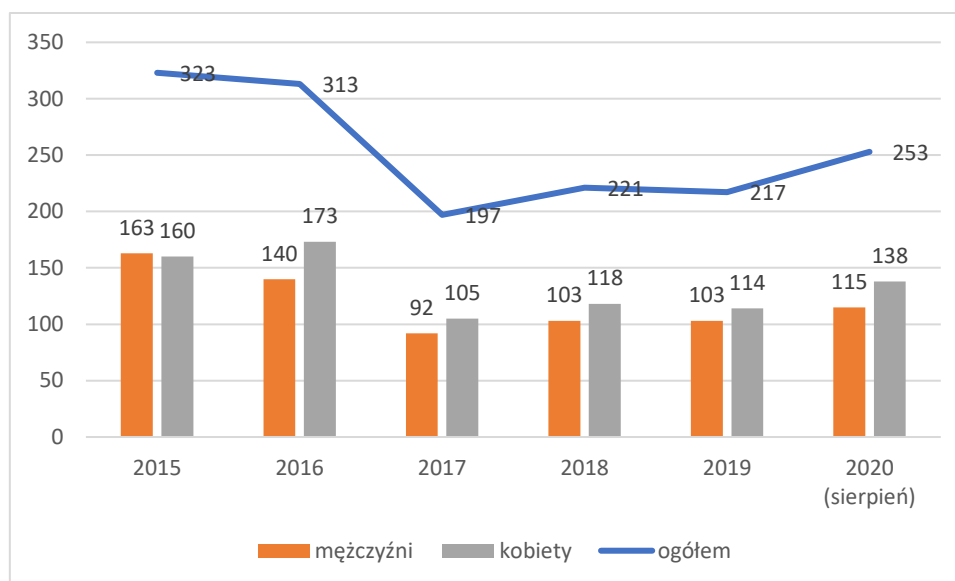
II. 3 Rynek pracy

Wskaźnik „liczba pracujących na 1000 ludności” w 2019 r. w Gminie Walim na wynosił 78 osób. 58% wszystkich pracujących ogółem stanowiły kobiety, a 42% mężczyźni. Bezrobocie rejestrowane w Gminie Walim wynosiło w 2019 r. 17,6% (20,4% wśród kobiet i 15,4% wśród mężczyzn) i było zdecydowanie wyższe od poziomu bezrobocia w powiecie (o 5,3%), województwie (o 13%) i kraju (o 12,4%). Od 10 lat zauważa się spadek liczby osób bezrobotnych w Gminie (o 63%). W 2010 r. odnotowano w Gminie 589 osób pozostających bez zatrudnienia, a w 2019 r. 217 osób. W analizowanych ostatnich 5 latach liczba osób bezrobotnych w Gminie Walim spadła o 106 osób, w tym o 60 bezrobotnych mężczyzn i 46 kobiet. Pomimo dużego obniżenia poziomu bezrobocia w Gminie wskaźnik stopy bezrobocia wciąż pozostaje bardzo wysoki. Świadczyć to może o problemach związanym ze znalezieniem zatrudnienia, które wynikać może z braku aktywizacji zawodowej lub jej niewłaściwej polityce. Zasadne jest w tym przypadku stosowanie instrumentów wsparcia społecznego i działań, które bazują na potencjałach Gminy. W dużej mierze mieszkańcy Gminy zatrudnieni są w sferze rolniczej, jednakże brak jest dokładnej liczby osób niepracujących i niezarejestrowanych w Urzędzie Pracy. Bardzo prawdopodobne jest, że takie osoby zasilają „szarą strefę” (nieformalne krótkotrwale zatrudnienie), zwane także bezrobociem ukrytym - pozostawanie bez pracy i nie rejestrowania się jako osoby bezrobotne.

Zjawisko pandemii COVID-19 spowodowało wzrost ogólnego poziomu bezrobocia w całym kraju. W Polsce w styczniu 2020 r. stopa bezrobocia wynosiła 5,5%, a w sierpniu 2020 r. już 6,1%. W województwie dolnośląskim w tym samym okresie nastąpił wzrost bezrobotnych o 0,8% (styczeń – 4,9%, sierpień 5,7%), a w powiecie wałbrzyskim odnotowano wzrost o 1% (styczeń – 12,9%, sierpień 13,9%). Również w Gminie Walim w ostatnim okresie zauważono wzrost liczby osób bezrobotnych. W sierpniu 2020 r. odnotowano 253 bezrobotnych, w tym 115 mężczyzn i 138 kobiet.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY WALIM NA LATA 2021 – 2027

Wykres 4 Liczba osób bezrobotnych w Gminie Walim w latach 2015-2020

Źródło: Opracowanie własne, dane z PUP Wałbrzych

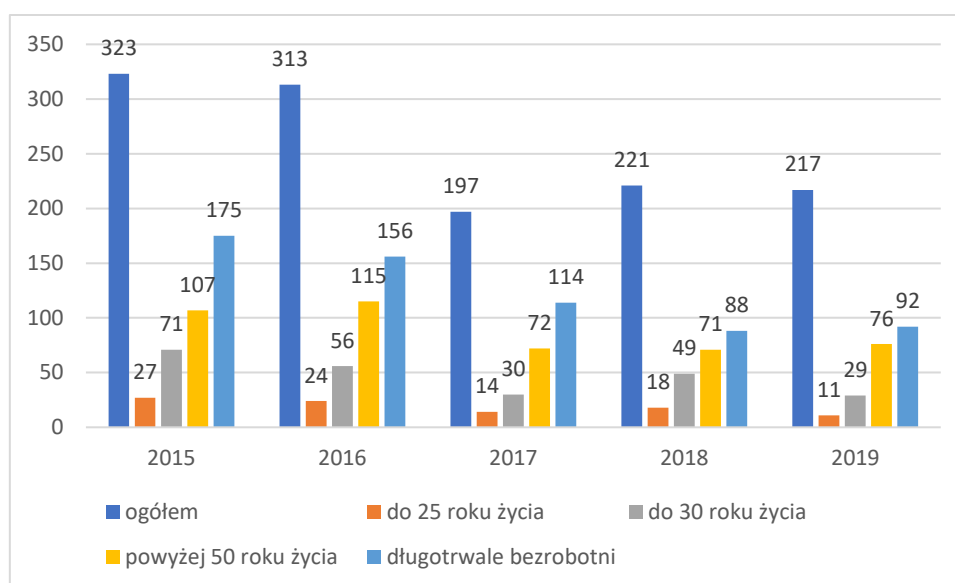
Większą liczbę osób bezrobotnych w Gminie Walim stanowią kobiety (20,4%), co może świadczyć o niskich kwalifikacjach zawodowych, braku aktywizacji zawodowej lub pełnieniu innych funkcji społecznych (wychowywanie dzieci, zajmowanie się gospodarstwem domowym, opieką nad osobami zależnymi). Często obowiązki domowe nie pozwalają kobiecie na podjęcie pracy zawodowej lub wymuszają rezygnację z dotychczasowej pracy. Dostępne oferty pracy, proponujące pracę trójzmianową, również nie spełniają oczekiwań kobiet, gdyż bardzo często nie mogą one pozwolić sobie na pracę w trybie nocnym z uwagi na wychowywanie małoletnich dzieci. Dlatego bardzo często (szczególnie młode kobiety) są poniekąd wykluczone z rynku pracy. W efekcie bezrobotne kobiety mogą borykać się z problemem braku bezpieczeństwa finansowego i stabilizacji życiowej. Kobiety także należą do grupy narażonej na bezrobocie długotrwałe. Aby przeciwdziałać wyłączeniu zawodowemu kobiet i ich bezrobociu konieczna jest aktywizacja skierowana na zniwelowanie samego problemu braku pracy oraz na ułatwienie powrotu do pracy po urlopie macierzyńskim, wychowawczym lub po przerwie w zatrudnieniu wynikającej z innych przyczyn. Tym samym nie należy zapominać także o możliwościach zapewniania opieki dzieciom na czas pracy kobiety lub osobom pozostających pod ich nadzorem. Istotna jest tutaj pomoc różnych instytucji i wsparcie samorządu w organizacji opieki dla najmłodszych. Warto podkreślić, że w Gminie nie funkcjonuje żaden żłobek, ale samorząd zapewnia miejsca w przedszkolach. Zadania oświaty na terenie Gminy Walim są realizowane przez: Publiczną Szkołę Podstawową im. Polskich Noblistów w Walimiu oraz Publiczną Szkołę Podstawową im. Janusza Korczaka

w Jugowicach. W obu placówkach działają oddziały przedszkolne. Z diagnozy wynika, że głównymi przyczynami braku aktywności zawodowej kobiet w Gminie Walim jest brak możliwości zapewnienia opieki dzieciom przy pracy dwu i trzyzmiennowej (problem ten jest szczególnie istotny w przypadku kobiet samotnie wychowujących dzieci), niskich kwalifikacji, niechęci do podjęcia pracy wynikającej z przyjęcia takiego stylu życia - dziedziczenie wzorców, wygodnictwa itp., a także niskiej świadomości społecznej.

Wśród 217 osób zarejestrowanych w PUP Wałbrzych z Gminy Walim prawie połowa to osoby długotrwale bezrobotne, które zazwyczaj nie chcą w ogóle podjąć jakiegokolwiek zatrudnienia, albo też ich kwalifikacje są nieadekwatne do zapotrzebowania współczesnego rynku pracy. W 2019 r. były 92 takie osoby, choć warto podkreślić, że liczba ich od 2015 r. spadła o 83 osoby. Drugą najliczniejszą grupę osób bezrobotnych w Gminie stanowią osoby po 50 roku życia, choć również zauważa się tendencję spadkową wśród tej grupy. W 2015 r. było ich 107, a w 2019 r. – 76. Z kolei wśród osób młodych do 30 roku życia, poziom bezrobocia był dużo wyższy niż wśród grupy osób do 25 roku życia. Choć warto podkreślić, że ulegał on obniżeniu na przestrzeni ostatnich 5 lat. W 2019 r. odnotowano 29 osób bezrobotnych, które znajdowały się w przedziale wiekowym do 30 roku życia oraz 11 osób w wieku do 25 lat. Można zatem stwierdzić, że w ostatnim okresie osoby młode łatwiej znajdują zatrudnienie i szybciej zasilają grupę osób pracujących przy jednoczesnym zasilaniu budżetu Gminy (dochody z PIT). Niski poziom bezrobocia osób w tej grupie wiekowej może również wynikać z aktywnego korzystania z programów rynku pracy oferowanych przez PUP Wałbrzych. Zjawisko to może świadczyć o wzrastającej sprawności samego rynku pracy oraz lepszym przygotowaniem młodych ludzi do podjęcia zatrudnienia.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY WALIM NA LATA 2021 – 2027

Wykres 5 Liczba bezrobotnych z grup osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w latach 2015 -2019

Źródło: Opracowanie własne, BDL GUS

W 2018 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Gminie Walim wynosiło 3 825,44 PLN, co odpowiadało 79,10% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Walim 405 osób wyjeżdżało do pracy do innych gmin, a 68 pracujących przyjeżdżało do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -337. Świadczy to o nieodpowiednim rozwoju i oferowaniu miejsc pracy na lokalnym rynku, dlatego mieszkańcy Gminy w większości pracują poza jej terenami. Jednym z miejsc pracy, w którym najwięcej mieszkańców Gminy Walim jest zatrudniona to Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna „Invest Park”.

Produkcyjne grupy wieku w Gminie Walim stanowią w przeważającej mierze osoby w wieku produkcyjnym, ale warto podkreślić, że bardzo duży odsetek osób w wieku poprodukcyjnym również pozostaje nadal aktywna zawodowo. Dotyczy to głównie kobiet. Może wynikać to z trudnej sytuacji materialnej rodzin w Gminie, która wymusza na jej najstarszych członkach dalszą aktywność zawodową, pomimo przejścia na emeryturę.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY WALIM NA LATA 2021 – 2027**

Tabela 2 Produkcyjne grypy wieku w Gminie Walim w 2019 r.

Kobiety	
W wieku przedprodukcyjnym (<18 lat)	14,4%
W wieku produkcyjnym (18-59 lat)	54,9%
W wieku poprodukcyjnym (59+ lat)	30,8%
Mężczyźni	
W wieku przedprodukcyjnym (<18 lat)	16,2%
W wieku produkcyjnym (18-64 lat)	67,2%
W wieku poprodukcyjnym (64+ lat)	23,7%

Źródło: Opracowanie własne, https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Walim

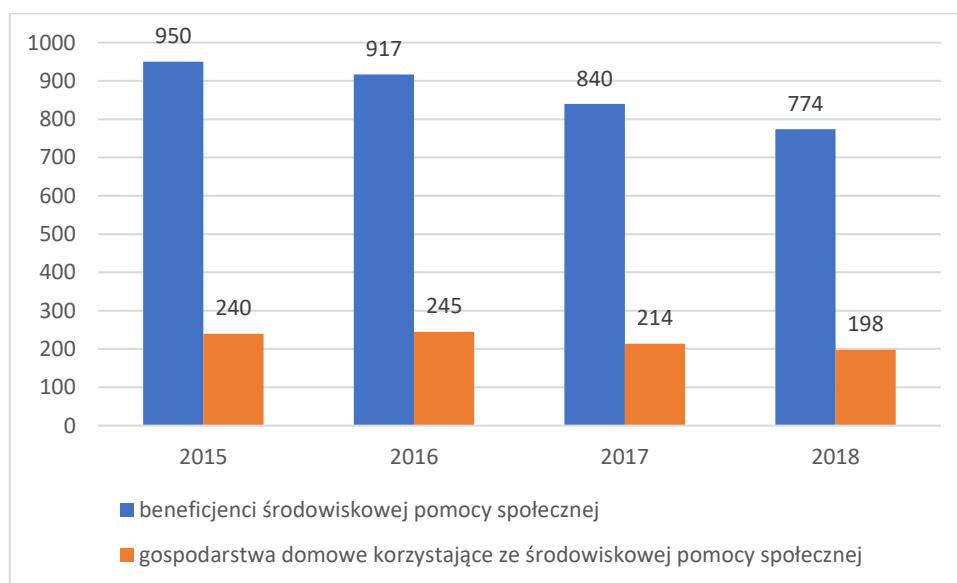
Analizując sektor zatrudnienia stwierdza się, że 17,8% aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Walim pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 24,0% w przemyśle i budownictwie, a 18,4% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 2,9% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Analizując sytuację na rynku pracy w Gminie Walim warto zwrócić uwagę na informacje dotyczące poziomu wykształcenia mieszkańców Gminy. W porównaniu do całego województwa dolnośląskiego mieszkańcy Gminy Walim mają niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (24,5%) oraz zasadnicze zawodowe (18,3%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (31,3%) oraz średnie zawodowe (20,2%). Posiadany poziom wykształcenia może świadczyć o możliwościach w znalezieniu zatrudnienia na rynku pracy, jak również o rodzaju zatrudnienia.

II.4 Pomoc społeczna

Ośrodek Pomocy Społecznej w Walimiu na podstawie uchwały nr XXII/113/2004⁷ realizuje politykę społeczną państwa zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, ustawą o systemie ubezpieczeń społecznych, ustawą o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym, ustawą o świadczeniach rodzinnych, ustawą o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawą o dodatkach mieszkaniowych i energetycznych, pomocą materialną dla uczniów oraz innych zadań zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Polityka społeczna Gminy Walim zmierza do umożliwienia osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych. Jednocześnie OPS prowadzi różne działania profilaktyczne mające na celu zapobieganie powstawania sytuacji, będących zagrożeniem potrzeb bytowych odpowiadających godności człowieka. W Gminie Walim odnotowuje się systematyczny spadek liczby osób i gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej. W ostatnich latach odnotowano spadek liczby gospodarstw o 42 oraz liczby osób o 176. W 2019 r. odnotowano 171 rodzin korzystających ze wsparcia Ośrodka, w tym 414 osób potrzebujących takiego wsparcia.

Wykres 6 Pomoc środowiskowa w latach 2015-2018

Źródło: Opracowanie własne, BDL GUS

Pomoc finansowa pochodząca z OPS Walim wynikająca z ustawy o pomocy społecznej to przede wszystkim zasiłki stałe, okresowe lub celowe, które są przyznawane mieszkańcom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Zasiłek stały przyznawany jest pełnoletniej osobie

⁷ UCHWAŁA Nr XXII/113/2004 Rady Gminy w Walimiu z dnia 25 czerwca 2004 r. w sprawie uchwalenia Statutu Ośrodka Pomocy Społecznej w Walimiu (z póź. zm.)

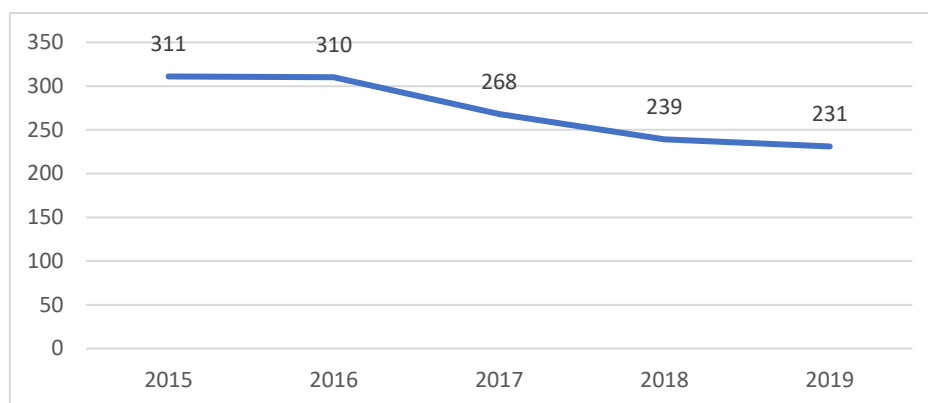
samotnie gospodarującej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej oraz pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie. Zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, wielodzietność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej, oraz rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny. Zasiłek okresowy jest świadczeniem przyznawanym na dany okres czasu. Z kolei zasiłek celowy może być przyznany w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej. Zasiłek celowy może być przyznany w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów leków i leczenia, opał i odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, a także kosztów pogrzebu. Osobom bezdomnym i innym osobom niemającym dochodu oraz możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o Narodowym Funduszu Zdrowia, Ośrodek Pomocy może wydać decyzję o potwierdzeniu prawa do świadczeń zdrowotnych finansowanych z budżetu państwa. Zasiłek celowy z tytułu zdarzenia losowego, może być przyznany również osobom i rodzinom, które poniosły straty w wyniku takiegoż zdarzenia oraz osobom i rodzinom, które poniosły straty w wyniku klęski żywiołowej lub ekologicznej. W takich sytuacjach zasiłek celowy może być przyznany niezależnie od dochodu (kryterium dochodowego) i może nie podlegać zwrotowi. Zasiłek celowy może być przyznany w formie biletu kredytowanego⁸.

W Gminie Walim w analizowanym okresie tj. ostatnich 5 lat, odnotowano spadek ogólnej liczby przyznanych zasiłków. W 2015 r. przyznano ich 311, a w 2019 r. 231. Nastąpił spadek o 26%.

⁸Źródło: <https://www.spes.org.pl/twoje-prawa/pomoc-spoleczna/swiadczenia-pieniezne>

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY WALIM NA LATA 2021 – 2027

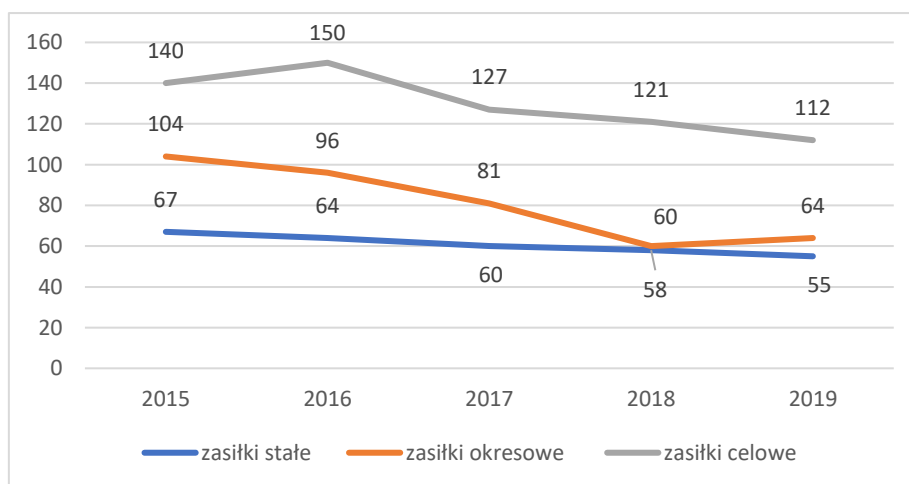
Wykres 7 Liczba przyznanych zasiłków ogółem w latach 2015-2019

Źródło: Opracowanie własne, dane z OPS Walim

W analizowanym okresie przyznano 304 zasiłków stałych, 405 zasiłków okresowych oraz 650 zasiłków celowych. Liczba ich systematycznie obniżała się w każdym roku. Jedynie w 2016 r. liczba zasiłków celowy wzrosła o 10 w porównaniu z 2015 r.

Wykres 8 Liczba przyznanych zasiłków stałych, celowych i okresowych w latach 2015-2019

Źródło: Opracowanie własne, dane z OPS Walim

Wraz ze spadkiem ogólnej liczby osób i rodzi korzystających z zasiłków stałych, okresowych i celowych obniżeniu uległa kwota wypłacanych zasiłków. W 2019 r. wydatkowano kwotę 300 499 zł na realizację zasiłków stałych (mniej o 6 370 zł. w porównaniu z rokiem 2015), na zasiłki okresowe wydano 70 000 zł (mniej o 68 889 zł) oraz na zasiłki celowe wydatkowano kwotę 50 980 zł (mniej o 10 672 zł). w poniższej tabeli uwzględniono kwoty nakładów w poszczególnych latach w podziale na rodzaj wypłacanego zasiłku.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY WALIM NA LATA 2021 – 2027**

Tabela 3 Kwoty wypłacanych zasiłków stałych, okresowych i celowych w latach 2015 -2019

Rok	Zasiłki stałe	Zasiłki okresowe	Zasiłki celowe
2015	306 869	138 889	61 652
2016	323 914	144 199	64 486
2017	286 324	84 969	57 747
2018	278 069	61 413	53 114
2019	300 499	70 000	50 980

Źródło: Opracowanie własne, dane z OPS Walim

Na korzystanie z pomocy społecznej i pobieranie świadczeń rodzinnych wpływać może niestabilna sytuacja na rynku pracy, jak chociażby prace krótkookresowe, prace na umowę o dzieło lub zlecenie, a co za tym idzie niskie zarobki. Z drugiej strony może wynikać to z biernej i wyuczonej postawy wobec pracy zawodowej, a tym samym z łatwości przeniesienia wartości kariery zawodowej na oczekiwania wobec pomocy społecznej. Pobieranie świadczeń rodzinnych i zasiłków może sygnalizować problem społeczny dotyczący ubóstwa, jeśli jednostki nie będą miały pełnej możliwości realizacji potrzeb życiowych. Do najczęstszych powodów udzielania pomocy społecznej w Gminie Walim należą ubóstwo oraz bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność. W analizowanym okresie ostatnich 5 lat odnotowuje się również spadek świadczonej pomocy z ww. powodów, co potwierdza dane dotyczące ogólnego obniżenia stopy bezrobocia oraz lepszej sytuacji gospodarczej i finansowej rodzin. Warto również podkreślić, że systematycznie każdego roku udzielano mniejszą pomoc z powodu bezradności rodzin w sprawach prowadzenia gospodarstwa domowego, co może świadczyć o stabilizacji finansowej z powodu znalezienia zatrudnienia lub pobieraniu świadczenia wychowawczego „500+”. Po ubóstwie oraz bezrobociu do najczęstszych powodów wsparcia rodzin należą niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba członka rodziny lub osoby korzystającej z pomocy. Niepełnosprawność jest jedną z przyczyn wykluczenia społecznego, zjawiska niekorzystnego, które można zaobserwować w Gminie Walim. W przypadku pozostałych powodów przyznawania pomocy społecznej również odnotowuje się w ostatnim okresie spadek przyznawanych świadczeń rodzinom.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY WALIM NA LATA 2021 – 2027**

Tabela 4 Powody przyznania pomocy w latach 2015-2019

Powód	2015	2016	2017	2018	2019
	liczba rodzin				
Alkoholizm	28	30	30	25	18
Bezdomność	2	2	3	2	3
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych (rodzina wielodzietna)	6	6	4	4	3
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych (rodzina niepełna)	15	17	14	13	11
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i gospodarstwa domowego	13	11	5	3	4
Bezrobocie	132	121	104	92	77
Brak problemu	x	2	1	x	2
Długotrwała lub ciężka choroba	70	77	74	73	66
Niepełnosprawność	99	97	89	83	74
Potrzeba ochrony macierzyństwa	4	4	6	6	4
Sytuacja kryzysowa	x	x	x	1	x
Sieroctwo	2	1	1	x	x
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	2	1	1	1
Ubóstwo	193	187	167	151	129
Wielodzietność	23	17	17	20	14
Zdarzenia losowe	4	x	1	1	x

Źródło: Opracowanie własne, dane z OPS Walim

Analiza rodzin objętych pomocą społeczną wykazuje, że w 2019 r. zostały objęte pomocą 182 rodziny. W porównaniu z latami ubiegłymi liczba ta systematycznie obniża się, gdyż w 2018 r. wynosiła 201 rodzin, w 2017 r. – 216 rodzin, w 2016 r. – 247 rodzin, a w 2015 r. – 245 rodzin. Zatem odnotowany spadek wyniósł 63 rodziny. Wśród osób korzystających z pomocy społecznej dużą liczbę stanowią osoby niepełnosprawne oraz osoby borykające się długotrwałą lub ciężką chorobą. Osoby takie narażone są również na zagrożenie wykluczeniem społecznym, ze względu na swoje ograniczenia (często natury fizycznej). Brak lub

niewystarczający poziom wyposażenia miejsc użyteczności publicznej w Gminie do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych jest częstą przyczyną ich nie integrowania się ze środowiskiem lokalnym. Brakuje również wsparcia w formie domów dziennego pobytu lub innych tego typu placówek. Również brak zapewnienia opieki medycznej i geriatrycznej stanowi istotny problem społeczny, z jakim borykają się mniejsze gminy w całej Polsce. Zatem widoczna jest ogromna potrzeba oparcia polityki społecznej na ukierunkowaniu jej na potrzeby osób niepełnosprawnych i starszych, których niestety przybywa z każdym rokiem.

Z analizy danych wynika, że w ostatnim okresie wzrosła liczba osób niepełnosprawnych korzystających z pomocy ośrodka. Głównie były to osoby w przedziale wiekowym od 16-75 lat. W ostatnich 5 latach wzrosła ogólna liczba wypłacanych świadczeń na rzecz osób niepełnosprawnych o 275.

Tabela 5 Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z pomocy OPS w latach 2015-2019

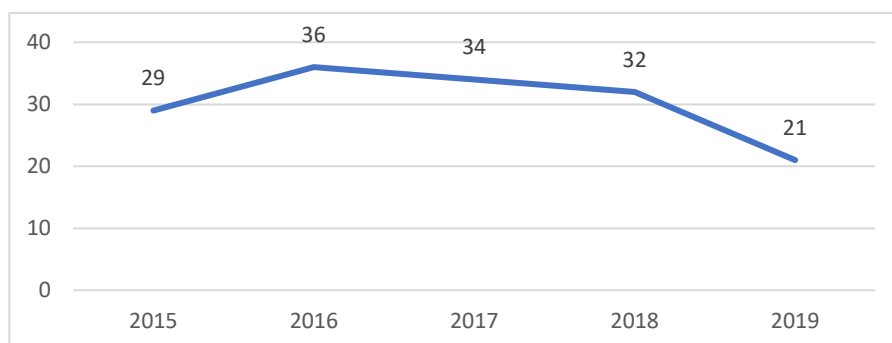
Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
Ogólna liczba wypłaconych świadczeń	1 887	1 924	1 962	2 083	2 162
Liczba osób					
Do 16 roku życia	35	30	35	38	34
16 – 75 lat	123	122	131	148	155
Powyżej 75 lat	2	2	2	2	2

Źródło: Opracowanie własne, dane z OPS Walim

W przypadku zjawiska bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych w Gminie Walim odnotowuje się spadek liczby rodzin, w których takie problemy występują. Dotyczy to zarówno rodzin wielodzietnych, jak i rodzin niepełnych. Świadczyć to może o lepszej i efektywniejszej realizacji zadań wychowawczych. Tym samym dokonana analiza pod kątem wsparcia rodziny w postaci asystenta rodziny wykazuje, że liczba rodzin objętych nadzorem asystenta jest zmienna w ostatnich latach. W analizowanym okresie 2015-2019 odnotowano duży wzrost liczby rodzin objętych pomocą asystenta w 2016 r. (36 rodzin; wzrost o 7 rodzin w porównaniu z 2015 r.), jednak od tego roku zauważa się systematyczny spadek liczby rodzin objętych wsparciem tego typu. W 2019 r. pomocą asystenta rodziny objętych zostało 21 rodzin z Gminy Walim.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY WALIM NA LATA 2021 – 2027

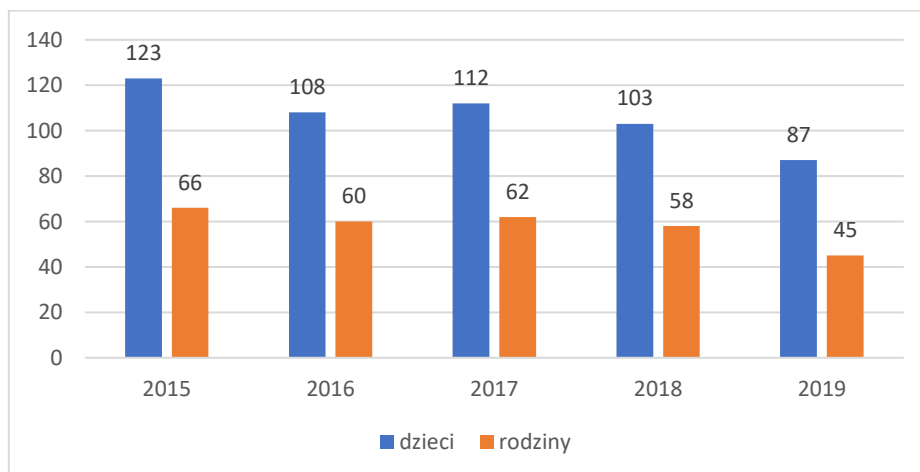
Wykres 9 Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2015-2019

Źródło: Opracowanie własne, dane z OPS Walim

Pomoc społeczna świadczona przez OPS w Walimiu to również pomoc materialna w formie dożywiania dzieci i innych mieszkańców Gminy. Z pomocy na dożywianie w 2019 r. zostało objętych wsparciem 87 dzieci oraz 45 rodzin. Liczba ta sukcesywnie z każdym rokiem ulegała zmniejszeniu, co w efekcie doprowadziło do ogólnego spadku liczby dzieci korzystających z dożywiania o 36 osób w 2019 r. Świadczyć to może o lepszej sytuacji materialnej rodzin, która może wynikać z pobieranego świadczenia wychowawczego 500+. W poniższym wykresie ujęto liczbę dzieci i rodzin, które w Gminie Walim były objęte wsparciem w formie dożywiania w latach 2015-2019.

Wykres 10 Liczba dzieci i rodzin objętych wsparciem dożywiania w Gminie Walim w latach 2015-2019

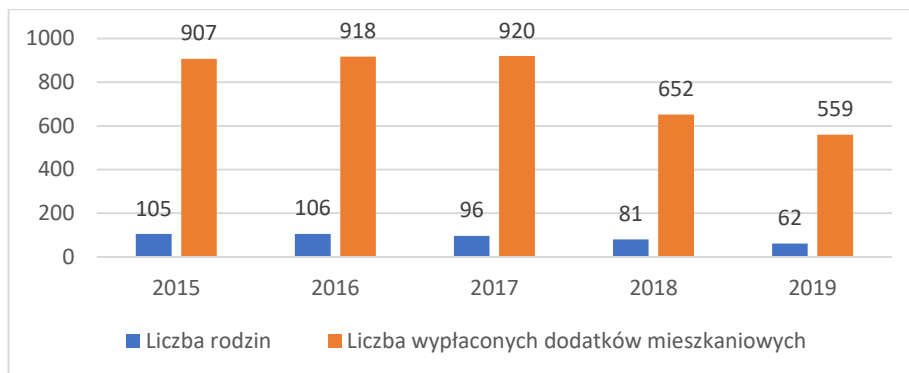
Źródło: Opracowanie własne, dane z OPS Walim

W ramach realizacji polityki społecznej OPS w Walimiu wypłaca mieszkańcom Gminy kwalifikującym się do takiej formy pomocy, również dodatki mieszkaniowe oraz energetyczne. Analiza danych wykazała, że sukcesywnie spada liczba rodzin korzystających z pomocy w formie dodatku mieszkaniowego czy dodatku energetycznego, a co za tym idzie obniżeniu

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY WALIM NA LATA 2021 – 2027

uległa kwota wypłacanych świadczeń na te cele. W 2019 r. 62 rodziny skorzystały z dodatku mieszkaniowego, przy liczbie 559 wypłaconych dodatków mieszkaniowych, na łączną kwotę 103 005 zł. W porównaniu z 2015 r. nastąpił spadek o 43 rodziny oraz 348 wypłaconych świadczeń na kwotę mniejszą o 34 820 zł.

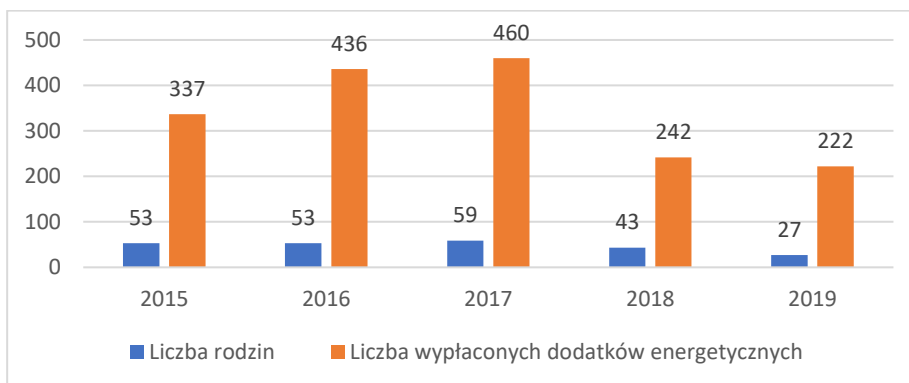
Wykres 11 Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych oraz liczba rodzin

Źródło: Opracowanie własne, dane z OPS Walim

W przypadku dodatków energetycznych również odnotowuje się spadek ogólnej liczby rodzin i świadczeń przyznanych w ostatnich 5 latach. Tym samym odnotowuje się spadek ogólnej kwoty wydatkowanej na ten cel. W 2019 r. odnotowano 29 rodzin i 222 wypłacone dodatki energetycznej na łączną kwotę 3 262 zł. W 2019 r. nastąpił spadek o 26 rodzin, 115 wypłaconych dodatków oraz o kwotę niższą o 1 833 zł.

Wykres 12 Liczba wypłaconych dodatków energetycznych oraz liczba rodzin

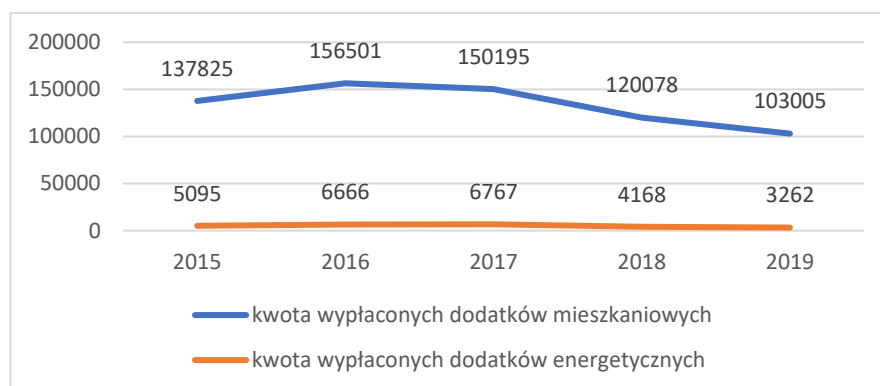

Źródło: Opracowanie własne, dane z OPS Walim

Wraz ze spadkiem liczby rodzin korzystających z dodatków mieszkaniowych i energetycznych, w Gminie Walim w ostatnich latach odnotowano spadek kwoty przyznawanych i wypłacanych w/w dodatków. Świadczy to o lepszej sytuacji materialnej i bytowej mieszkańców Gminy, która przekłada się na mniejszą potrzebę korzystania z pomocy społecznej w różnorodnej formie.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY WALIM NA LATA 2021 – 2027

Wykres 13 Kwota wypłaconych dodatków mieszkaniowych i energetycznych w latach 2015-2019

Źródło: Opracowanie własne, dane z OPS Walim

Reasumując rozważania na temat sytuacji pomocy społecznej w Gminie Walim można stwierdzić, że sytuacja ulega poprawie z roku na rok. Ogólnie spada liczba osób korzystających z pomocy ośrodka, jednak pracy pracownikom socjalnym nie ubywa. Wręcz przeciwnie, spadek beneficjentów OPS nie przekłada się na mniejszy zakres pracy czy jej ilość. Zaobserwować można inną formę pomocy jaką świadczy ośrodek na rzecz swoich mieszkańców, z której korzystają nie tylko beneficjenci Ośrodka ale wszyscy mieszkańcy Gminy. Chodzi o pomoc niefinansową, która przejawia się głównie w postaci doradztwa czy udzielania informacji nt. około pomocowe, pomocy w wypełnianiu dokumentów itp. Mieszkańcy Gminy bardzo często zwracają się do pracowników socjalnych z prośbą o pomoc w formie poradnictwa wszelkiego rodzaju, pomoc w wypełnianiu dokumentów, odpowiedniego pokierowania do odpowiednich instytucji czy poradnictwa w sprawach opiekuńczo - wychowawczych itp. Okazuje się, że coraz częściej finansowa forma pomocy jest niewystarczająca. Mieszkańcy potrzebują głównie wsparcia doradczego i konsultacyjnego w różnych sprawach.

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą w rodzinie odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”, którą określa rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” i wzorów formularzy „Niebieska Karta”⁹. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nakłada obowiązek prowadzenia procedury „Niebieskiej Karty” na przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia. W analizowanym okresie lat 2015 – 2019 odnotowano największą liczbę „Niebieskich Kart” w miejscowościach: Walim (20),

⁹ Dz. U. Nr 209, poz. 1245.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY WALIM NA LATA 2021 – 2027**

Dziećmorowice (10) oraz Zagórze Śląskie (7). W poniższym zestawieniu ujęto liczbę „Niebieskich Kart” w poszczególnych latach oraz miejscowościach.

Tabela 6 Liczba Niebieskich Kart w Gminie Walim w latach 2015-2019

Rok	Miejscowość	Liczba Niebieskich Kart
2015	Walim- 6 Podlesie – 1 Niedźwiedzica – 2 Dziećmorowice – 1 Jugowice – 1 Stary Julianów – 1	Łącznie: 12
2016	Walim – 3 Podlesie – 2 Zagórze Śląskie – 3 Michałkowa – 1 Dziećmorowice – 1 Jugowice – 1	Łącznie: 11
2017	Walim – 6 Dziećmorowice – 5 Nowy Julianów – 1 Jugowice – 2 Michałkowa – 1	Łącznie: 15
2018	Walim – 3 Zagórze Śląskie -1	Łącznie: 4
2019	Walim – 2 Zagórze Śląskie 3 Dziećmorowice – 3 Rzeczka - 1	Łącznie: 9

Źródło: Opracowanie własne, dane z OPS Walim

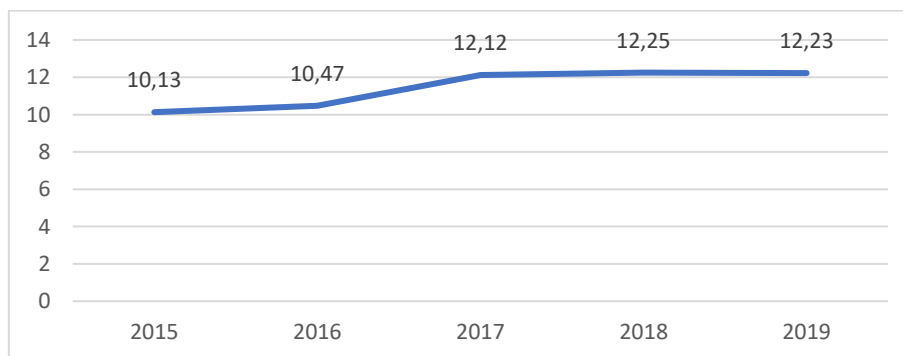
W 2019 r. w Gminie Walim stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 106 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 19,53 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa dolnośląskiego oraz nieznacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w Gminie Walim wynosi 79,30% i jest znacznie większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa dolnośląskiego oraz większy od wskaźnika dla całej Polski. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców Gminy Walim najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 14,39 (wykrywalność 74%) oraz przeciwko mieniu - 7,86 (wykrywalność 57%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe - 2,36 (98%), o charakterze gospodarczym - 1,13 (84%) oraz przeciwko życiu

i zdrowiu - 0,52 (100%)¹⁰. Według danych z Komisariatu nr I w Wałbrzychu w 2019 r. odnotowano najwięcej interwencji w Starym Julianowie -97 oraz w Nowym Julianowie – 93.

II.5 Uwarunkowania gospodarcze

Uwarunkowania gospodarcze pod kątem opracowywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych zależne są przede wszystkim od zasobów ludzkich zasilających rynek pracy, a zatem kapitału ludzkiego. Obok niego istotne znaczenie mają zasoby gospodarcze i ekonomiczne. W Gminie Walim w roku 2019 w rejestrze REGON zarejestrowane były 652 podmioty gospodarki narodowej, z czego 403 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 34 nowe podmioty, a 32 podmioty zostały wyrejestrowane. Na przestrzeni lat 2009-2017 najwięcej (74) podmiotów zarejestrowano w roku 2017, a najmniej (31) w roku 2015. W tym samym okresie najwięcej (71) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2009 roku, najmniej (27) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2017 roku. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w Gminie Walim najwięcej (33) jest stanowiących spółki cywilne. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (631) jest mikroprzedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników¹¹. Wskaźnik liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym wzrósł w analizowanym okresie lat 2015-2019 o 2,1 punkty procentowe, co świadczyć może o tym, że mieszkańcy Gminy coraz chętniej zakładają własne działalności.

Wykres 14 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym

Źródło: Opracowanie własne, GUS BDL

¹⁰ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Walim

¹¹ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Walim

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY WALIM NA LATA 2021 – 2027**

2,3% (15) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 20,4% (133) podmiotów, a 77,3% (504) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Gminie najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (22.1%) oraz budownictwo (16.9%)¹². W następnej kolejności jest przetwórstwo przemysłowe (8,2%), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (7,7%) oraz działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (7,7%). Poniżej przedstawiono szczegółowy wykaz działalności gospodarczych prowadzonych przez osoby fizyczne w Gminie Walim.

Tabela 7 Rodzaj działalności gospodarczej w Gminie Walim w 2019 r.

Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych (włączając motocykle)	89
Budownictwo	68
Przetwórstwo przemysłowe	33
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	31
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	31
Transport i gospodarka magazynowa	31
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	27
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	25
Pozostała działalność	24
Edukacja	15
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	13
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	10
Informacja i komunikacja	7
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	5
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	3
Dostawa wody, gospodarowania ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	3

Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Walim

¹² Tamże.

Uwarunkowania gospodarcze to również poziom mieszkalnictwa czy wyposażenia mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne. W 2019 r. w Gminie Walim oddano do użytku 6 mieszkań. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 1,11 nowych lokali. Całkowite zasoby mieszkaniowe w Gminie to 2 121 nieruchomości (w tym budynki mieszkalne 1 074). Na każdych 1000 mieszkańców przypada zatem 392,6 mieszkań. Jest to wartość nieznacznie mniejsza od wartości dla województwa dolnośląskiego oraz porównywalna do średniej dla całej Polski. Przeciętna powierzchnia mieszkań wynosiła 77,2 m², co daje przeciętny metraż 30,3m² na jedną osobę. Gmina Walim dysponuje 41 lokalami socjalnymi o łącznej powierzchni 864m². Lokale te są systematycznie i w miarę potrzeb i możliwości remontowane. Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne 30,2% budynków mieszkalnych jest przyłączona do sieci wodociągowej, z której korzysta 65,4% ogółu ludności Gminy. 29% budynków wyposażona jest w sieć kanalizacyjną, z której korzysta 37,9% ludności. Natomiast z sieci gazowej korzysta 62,2% ogółu mieszkańców¹³.

II.6 Zjawisko wykluczenia społecznego

Jak wynika z przedstawianych analiz pod kątem uwarunkowań społecznych Gminy Walim, bardzo istotne jest, aby położyć nacisk na walory społeczno-gospodarcze oraz przeciwdziałać zjawiskom bezrobocia, ubóstwa i wykluczenia społecznego. Skala problemów społecznych dla Gminy Walim jest dość duża, dlatego szczególna dbałość o osoby zagrożone izolacją społeczną przełożyć się mogą na lepszą jakość życia mieszkańców, a co za tym idzie przeciwdziałać migracjom wewnętrznym i odpływowi mieszkańców Gminy. Ponadto skupienie się na niewielkiej grupie klientów pomocy społecznej oraz wyznaczanie standardów korzystania z pomocy społecznej, może zachęcać pozostałe osoby do zmiany swojej sytuacji egzystencjalnej, zawodowej i społecznej. Gmina Walim jest obszarem o wysokim potencjale kulturalno-społecznym, z rozwijającą się strefą turystyczną. Zadbanie o odpowiednie zaplecze socjalne stanowić może kolejne pozytywne argumenty na rzecz rozwoju społecznego Gminy.

Zjawisko wykluczenia społecznego często utożsamiane jest z ubóstwem, biedą, deprywacją potrzeb, czy też pauperyzacją. Jednak pomiędzy tymi zjawiskami nie można postawić znaku równości, mimo że w dużym stopniu się pokrywają, zwłaszcza na płaszczyźnie ekonomicznej. Nie trudno zauważyć, że osoby ubogie nie muszą być wykluczone i na odwrót, osoby

¹³ Źródło, GUS BDL (2019 r.)

wykluczone nie zawsze pozbawione są odpowiednich środków do zaspokojenia potrzeb, a ich wykluczenie ma często pozaekonomiczny charakter. Najprościej jest traktować wykluczenie społeczne jako zespół elementów życia codziennego związanych z sytuacją ekonomiczną oraz społeczną, w której osoby nie są w stanie realizować swoich potrzeb, w wyniku czego ich uczestnictwo w życiu zawodowym oraz usługach kulturalnych, oświatowych, zdrowotnych, a także związanych z czasem wolnym jest poważnie ograniczone. Wykluczenie powoduje znaczne utrudnienie, a niekiedy wręcz uniemożliwienie jednostce pełnienia ról społecznych zgodnie z prawem, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie dóbr oraz zdobywanie dochodów. Z ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym wynika, że wykluczenie jest sytuacją życiową, w której gospodarstwa domowe nie są w stanie realizować potrzeb, co prowadzi do ich ubóstwa, a w efekcie pozbawienia możliwości uczestnictwa w życiu codziennym.

Z przeprowadzonej analizy sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Walim wynika, że do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym należą przed wszystkim:

- osoby bezrobotne, w tym długotrwale bezrobotne
- bezrobotne kobiety
- osoby starsze, schorowane i niepełnosprawne

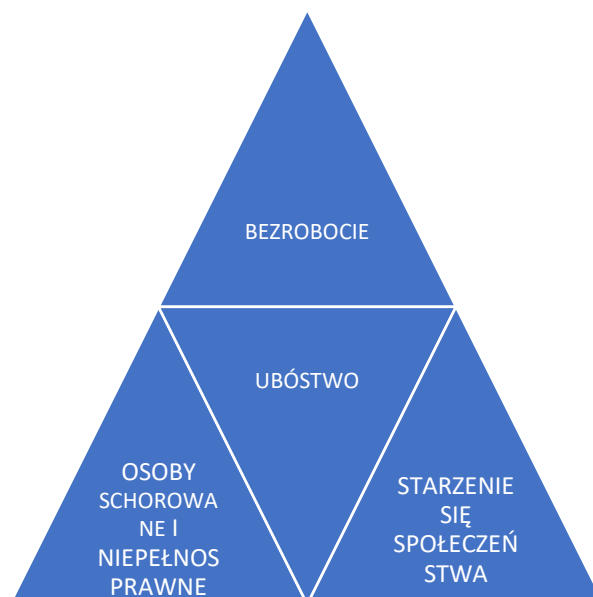
Reasumując, sztandarowym celem niniejszej diagnozy przygotowywanej w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest **podjęcie i prowadzenie aktywizacji społecznej dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, bądź izolacją społeczną** oraz przeciwdziałanie zasygnalizowanym problemom społecznym wraz z ich przewidywaniem i konstruowaniem odpowiednich rozwiązań. Zwrócenie uwagi na problematyczne kwestie społeczne pozwoli na osiąganie lepszej efektywności w dalszej perspektywie, co przełoży się na stworzenie optymalnych warunków do życia zgodnie z celem strategicznego działania Gminy, który został określony w *Strategii Rozwoju Gminy Walim na lata 2021-2027*.

II.7 Piramida problemów społecznych

Pod pojęciem problemów społecznych kryją się przede wszystkim różnego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Główne problemy społeczne, którym należy przeciwdziałać, aby utrzymać wysoką jakość życia wśród mieszkańców Gminy Walim, zostały przedstawione w formie piramidy. Problemy zostały

podzielone na 3 sekcje, ponieważ w ich obrębie występowanie pojedynczych kwestii społecznych nawiązuje do pozostałych i wzmacnia prawdopodobieństwo ich wystąpienia. Zgrupowanie ich w danym obszarze świadczy o sprzężeniu zwrotnym, jakie może między nimi zachodzić. Można tutaj mówić także o sieci współzależności problemów społecznych pomiędzy poszczególnymi sekcjami lub w sposób całościowy o piramidzie problemów społecznych, co prezentuje poniższy schemat.

Schemat 1 Piramida problemów społecznych

Źródło: Opracowanie własne

II.8 Uszczegółowienie problemów społecznych w kontekście celów

Rozwiązywanie problemów społecznych wymaga dokładnego ich zrozumienia, poznania ich genezy oraz przebiegu, aby skutecznie im przeciwdziałać. W Gminie Walim zdiagnozowano najważniejsze problemy, z jakim musi przeciwstawić się samorząd lokalny oraz instytucje świadczące usługi na rzecz lokalnej społeczności. Wskazane problemy społeczne oddziałują na siebie, doprowadzając często do zjawiska wykluczenia społecznego. Zatem należy podjąć odpowiednie środki zaradcze, aby dążyć do minimalizowania tych niepożądanych zjawisk społecznych, które posiadają największy wpływ na wykluczenie mieszkańców z życia społecznego na odpowiednim poziomie.

Poniżej prezentowane są sugerowane rozwiązania w kontekście pojawiających się problemów społecznych.

Walka z bezrobociem

Podstawowym problemem zdiagnozowanym w Gminie Walim jest wciąż wysoki poziom bezrobocia. Zjawisko bezrobocia wpływa na jedną z głównych przyczyn korzystania z pomocy społecznej. Bezrobocie jest zjawiskiem trudnym do wyeliminowania, w perspektywie długofalowej może dotyczyć osób, które obecnie znajdują się w wieku przedprodukcyjnym. Bezrobocie jest znaczącym problemem społeczno-gospodarczym, a jego rozwiązanie jest pilnym i długofalowym zadaniem Gminy oraz instytucji, firm i organizacji. Przede wszystkim konieczna jest aktywizacja mieszkańców długotrwale bezrobotnych oraz pomoc w znalezieniu pracy, udzielenie wsparcia i przedstawienie korzyści stojących za podjęciem pracy formalnej, która zapewnia ubezpieczenie na przyszłość oraz udokumentowaną ciągłość kariery zawodowej, która może być przydatna w przypadku ubiegania się o lepszą pracę zawodową. Zdiagnozowany wysoki poziom **bezrobocia wśród kobiet** w Gminie Walim stanowi również niepokojące zjawisko społeczne. W dużej mierze do tej sytuacji przyczynił się program „500+”, który dla kobiet stał się alternatywą do pozostawania w domu z dziećmi, zamiast podejmowania pracy zawodowej. Korzystanie z przywilejów jakie daje program jest oczywiste, jednakże pogłębiać może postawę długotrwałego bezrobocia. Z drugiej strony brak podejmowania pracy wśród kobiet młodych wynika również z faktu sprawowania opieki nad osobami zależnymi. Brak klubów dziecięcych czy żłobka w Gminie Walim pogłębia sytuację, w której kobieta nie ma możliwości podjęcia zatrudnienia. Jednakże należy podkreślić, iż wraz z dłuższą nieobecnością kobiet na rynku pracy mogą pojawiać się negatywne konsekwencje tego stanu, odbijające się na zdrowiu fizycznym i psychicznym. Długotrwałe bezrobocie to brak możliwości rozwoju nabytych kompetencji, utrata zdobytych umiejętności. Bardzo ważne jest uświadomienie kobietom skutków pozostawiania długoterminowo w domu, po to, aby miały większe szanse na rynku pracy i wykazywały chęć podjęcia pracy. By przeciwdziałać wyłączeniu zawodowemu kobiet i ich bezrobociu konieczna jest aktywizacja skierowana na zniwelowanie samego problemu braku pracy oraz na ułatwienie powrotu do pracy po urlopie macierzyńskim lub opiekuńczym. Również rozwój usług opiekuńczych będzie stanowić możliwość powrotu na rynek pracy dla kobiet zajmujących się osobami zależnymi.

Przeciwdziałanie ubóstwu

Korzystanie z pomocy społecznej jest wskaźnikiem tego, że społeczeństwo nie radzi sobie z zaspokajaniem podstawowych potrzeb, albo też posiada wrodzoną postawę bierną. Zjawisko ubóstwa często wynika z braku aktywności zawodowej. Te dwa aspekty są ściśle ze sobą powiązane, dlatego odpowiednie przygotowane programy przystosowawcze mogą stanowić

podstawę do zminimalizowania zjawiska ubóstwa. Programy powinny zawierać wskazówki jak zadbać o swoją sytuację materialną, ponieważ długotrwałe pobieranie świadczeń socjalnych może w nich wywołać wyuczoną bezradność, a nie motywować do aktywności. Konieczne jest dopasowanie do potrzeb odpowiednich działań socjalnych i umiejętne dysponowanie wsparciem finansowym.

Kontrolowane procesów starzenia się społeczeństwa

Wzrastająca liczba osób w wieku poprodukcyjnym to problem całego kraju. Seniorzy coraz liczniej zasilają piramidę struktury demograficznej. Wiąże się z tym podstawowy problem społeczny, który dotyczy seniorów, a mianowicie izolacja społeczna oraz osamotnienie, które może towarzyszyć tym osobom. Konieczne jest zatem prowadzenie działań aktywizujących osoby starsze, tak by miały warunki do funkcjonowania i podtrzymywania więzi społecznych. Istotne jest tutaj budowanie kapitału społecznego i lokalnej tożsamości, np. poprzez współpracę międzypokoleniową, współpracę z NGO, wykorzystywanie programów senioralnych itp. Zatem polityka społeczna Gminy powinna uwzględniać fakt, że współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi będzie wzrastał, a wraz z nim potrzeby społeczne osób starszych. Istotne jest zapewnienie tym osobom poczucia stabilności i bezpieczeństwa, przejawiającego się w postaci kontroli nad otoczeniem, a także w poczuciu bycia przydatnym. Należy angażować ich w działania na rzecz ich samych, jak również najbliższego otoczenia. Połączenie interesów Gminy z własnymi aspiracjami seniorów może skutkować rozwojem społeczności lokalnej w różnorodnych formach i aspektach.

Kontrolowanie potrzeb osób schorowanych i niepełnosprawnych

Potrzeby osób starszych, schorowanych i niepełnosprawnych stanowią najtrudniejsze wyzwanie polityki samorządowej. Jednakże niwelowanie tychże problemów nie stanowi wyłącznie zadania Gminy, ale również innych instytucji, ministerstw i zachowań prozdrowotnych polskiego społeczeństwa. Lekceważenie stanów chorobowych często doprowadza do długotrwałych chorób przewlekłych, które uniemożliwiają w dłuższej perspektywie dalsze zatrudnienie, a co za tym idzie otrzymywanie wynagrodzenia. Osoba chora często traci pracę, zarabia mniej, nie ma dodatkowych możliwości otrzymywania wynagrodzenia. Wówczas liczy na pomoc i wsparcie pomocy społecznej. Pojawia się zjawisko ubóstwa, jak i wykluczenia społecznego, które lekceważone może prowadzić do poważniejszych problemów. Realizacja odpowiednich programów na rzecz osób starszych, schorowanych i niepełnosprawnych powinna opierać się głównie na ewidencjonowaniu tychże

osób oraz określeniu skali ich potrzeb. Tylko odpowiednie monitorowanie sytuacji życiowej ww. osób może przełożyć się na odpowiednią, realną i terminową pomoc oraz wsparcie.

IV. Analiza SWOT

Analiza SWOT (Strengths, Weakness, Opportunities, Threats) jest jedną z metod określania rozwoju diagnozowanego obszaru, ponieważ uwypatnia mocne i słabe strony oraz przedstawia szanse i zagrożenia jakie mogą wystąpić w środowisku lokalnym.

- Mocne strony – atuty Gminy Walim,
- Słabe strony – słabości, bariery, wady analizowanego obszaru,
- Szanse – dodatkowe okoliczności pociągające za sobą korzystne zmiany,
- Zagrożenia – okoliczności, które negatywnie wpływają na plan rozwoju Gminy Walim.

Szczegółowe opracowanie analizy SWOT jest ważnym etapem procesu planowania strategicznego, ponieważ jest to punkt wyjściowy dla stawianych celów strategicznych oraz działań społecznych.

Tabela 8 Analiza SWOT

Analiza SWOT	
Mocne strony	Słabe strony
1. Spadek ogólnej liczby osób bezrobotnych. 2. Spadek liczby osób bezrobotnych w grupie wiekowej do 30 lat. 3. Spadek liczby osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej. 4. Bogactwo, różnorodność i wysoka jakość zasobów przyrodniczych. 5. krajobrazowych oraz zabytków. 5. Predyspozycje do rozwoju turystyki. 6. Wzrost przedsiębiorczości lokalnej. 7. Bliskie położenie Gminy w sąsiedztwie Wałbrzyskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej. 8. Dobrze funkcjonująca pomoc społeczna. 9. Bogata i ciekawa oferta imprez kulturalnych oraz rekreacyjnych. 10. Podstawowa infrastruktura społeczna i zdrowotna. 11. Dostępność placówek oświatowych.	1. Wysoki poziom bezrobocia długotrwałego oraz bezrobocia wśród kobiet. 2. Spadek liczby ludności. 3. Starzenie się społeczeństwa. 4. Duża liczba osób niepełnosprawnych korzystających z pomocy społecznej. 5. Wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym. 6. Niskie zaangażowanie społeczne, brak współpracy międzypokoleniowej. 7. Nasilające się zjawisko ubóstwa. 8. Niski poziom wykształcenia mieszkańców. 9. Mało atrakcyjny rynek pracy. 10. Brak zaplecza dla rozwoju przedsiębiorstw. 11. Niewystarczające rozwiązania w zakresie zwalczania bezrobocia wśród kobiet (niska świadomość, lęk przed podjęciem pracy). 12. Niewystarczająco rozwinięta sieć specjalistycznych usług opiekuńczych, z

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY WALIM NA LATA 2021 – 2027**

	powodu braku wykwalifikowanej kadry do świadczenia takich usług.
Szanse	Zagrożenia
1. Rozbudowa infrastruktury społecznej. 2. Rozwój działalności lokalnej. 3. Dofinansowanie rozwoju małego biznesu. 4. Pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój Gminy w aspekcie społeczno-gospodarczym. 5. Wzrost znaczenia wykształcenia jako Wartości. 6. Wzrost społecznej akceptacji dla osób Niepełnosprawnych i starszych. 7. Likwidacja barier architektonicznych. 8. Stosowanie aktywnych narzędzi aktywizacji bezrobotnych. 9. Rozwój turystyki i agroturystyki jako potencjału regionalnego. 10. Możliwość szybkiej i efektywnej reakcji na problemy społeczne.	1. Istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia, występowanie „szarej strefy” jako atrakcyjnego miejsca pracy. 2. Występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnienia, rozpad więzi rodzinnych, bezrobocie, przemoc w rodzinie, ubóstwo. 3. Brak działań upowszechniających problematykę niepełnosprawności w celu kształtowania pozytywnych postaw. 4. Brak miejsc pracy dla osób starszych i niepełnosprawnych. 5. Dziedziczenie złych i negatywnych wzorców zachowań (status osoby bezrobotnej). 6. Postępujący proces starzenia się społeczeństwa. 7. Pogłębiająca się izolacja społeczna osób ubogich i wykluczonych. 8. Pogłębiające się problemy społeczne wśród osób niepełnosprawnych i starszych i

Źródło: Opracowanie własne

V. Cele strategiczne i operacyjne

Planowanie działań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych odnosi się do utrzymania i rozwoju społeczności lokalnej, a wraz z nią funkcjonowania systemu pomocy społecznej, współpracy instytucji i organizacji pozarządowych oraz aktywizacji środowisk i osób marginalizowanych.

Celem Strategii jest określenie diagnozy społecznej, która ukierunkuje przyszłe i obecne działania na terenie Gminy Walim, a głównym celem jest **aktywizacja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym**. Strategiczne cele składające się na cel główny, konieczne do osiągnięcia, a oparte na wnikliwej analizie i wyważeniu problemów społecznych pod kątem ich natężenia i znaczenia społecznego to:

CEL STRATEGICZNY 1

Zwiększenie aktywności zawodowej i społecznej osób zagrożonych długotrwałym wykluczeniem oraz osób nieaktywnych, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet.

Cele operacyjne:

- Kontynuowanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Wałbrzychu w zakresie upowszechniania ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach oraz organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego.
- Prowadzenie działań opartych na pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi, w tym w oparciu o kontrakt socjalny.
- Realizowanie projektów związanych z rozwojem kompetencji zawodowych oraz społecznych, służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym głównie kobiet.
- Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi o zasięgu regionalnym działającymi na rzecz osób bezrobotnych.

CEL STRATEGICZNY 2

Wspieranie rodzin z problemami zdrowotnymi, opiekuńczymi i wychowawczymi, w tym profilaktyka zdrowotna.

Cele operacyjne:

- Inicjowanie działań w zakresie udzielania pomocy rodzinom będącym w kryzysie; rozwijanie systemu wsparcia.
- Wsparcie dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju.
- Podejmowanie działań w zakresie wsparcia socjalnego i psychologicznego rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialno-bytowej.
- Realizowanie działań objętych Gminnym Programem Profilaktyki i Przeciwdziałania Alkoholizmowi.
- Inicjowanie działań w zakresie udzielania pomocy psychologicznej różnym grupom społecznym (w tym: zagrożonym wykluczeniem społecznym).
- Zwiększenie integracji mieszkańców Gminy.

- Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi o zasięgu regionalnym działającymi na rzecz profilaktyki zdrowia psychicznego.

CEL STRATEGICZNY 3

Przeciwdziałanie wystąpieniu zjawiska wykluczenia społecznego wśród osób starszych i niepełnosprawnych.

Cele operacyjne:

- Kształcenie i zapewnienie wszechstronnego rozwoju integracji społecznej, rozwój wolontariatu.
- Monitorowanie liczby osób starszych i niepełnosprawnych oraz ich sytuacji życiowych (potrzeb, oczekiwań).
- Podejmowanie przedsięwzięć w zakresie zapewnienia podstawowej opieki osobom starszym i niepełnosprawnym.
- Budowanie współpracy międzysektorowej na rzecz aktywizacji społecznej osób starszych i niepełnosprawnych.
- Podejmowanie działań umożliwiających osobom niepełnosprawnym uczestnictwo w życiu społecznym.

VI. Spójność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem wyznaczającym kierunki działań w obszarze społecznym. Działania te są ukierunkowane głównie na przezwyciężenie problemów oraz występujących deficytów społecznych. W tym zakresie Strategia zachowuje spójność z dokumentami strategicznymi, które wyznaczają działania w ramach rozwoju Gminy, a także w kontekście zdiagnozowanych obszarów wymagających interwencji. W poniższej tabeli przedstawiono kluczowe dokumenty, z którymi Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zachowuje spójność, głównie w zakresie realizacji celów strategicznych.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY WALIM NA LATA 2021 – 2027**

Tabela 9 Powiązanie celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych z innymi celami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Walim na lata 2021-2027	Cel strategiczny 1 Zwiększenie aktywności zawodowej i społecznej osób zagrożonych długotrwałym wykluczeniem oraz osób nieaktywnych, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet.	Cel strategiczny 2 Wspieranie rodzin z problemami zdrowotnymi, opiekuńczymi i wychowawczymi, w tym profilaktyka zdrowotna.	Cel strategiczny 3 Przeciwdziałanie wystąpieniu zjawiska wykluczenia społecznego wśród osób starszych i niepełnosprawnych.
Strategia Rozwoju Gminy Walim na lata 2020-2027	Cel strategiczny 2 Tworzenie optymalnych warunków życia		
Gminny Program Rewitalizacji dla gminy Walim na lata 2016-2021	Cel strategiczny Ograniczenie skali bezrobocia i problemów społecznych	Cel strategiczny Dostosowanie infrastruktury społecznej i technicznej do potrzeb mieszkańców i przedsiębiorców	
Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego południowej i zachodniej części województwa dolnośląskiego na lata 2020–2030	<i>Cel strategiczny 2</i> <i>Terytorium bliżej obywateli</i> Cel 2.5 Integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	Cel 2.2 Podwyższenie poziomu edukacji dzieci i młodzieży oraz dostosowanie do potrzeb rynku	2.3 Rozwój infrastruktury i usług „srebrnego sektora” (dla osób starszych) 2.4 Aktywizacja społeczna osób starszych

Źródło: Opracowanie własne

VII. Wdrożenie celów Strategii – działania

Wdrażanie polityki społecznej, zwanej też polityką socjalną, która polega na celowej działalności państwa i innych podmiotów w kształtowaniu warunków życia i pracy ludzi oraz stosunków międzyludzkich jest warunkiem realizacji określonych celów strategicznych. Polityka społeczna dotyczy m.in.: spraw rodzinnych, zatrudnienia, kształcenia, wyżywienia, mieszkania, kultury, ochrony zdrowia, organizacji wypoczynku i turystyki, walki z patologiami

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY WALIM NA LATA 2021 – 2027**

społecznymi¹⁴. Jej celem jest zaspokojenie potrzeb indywidualnych i społecznych. W kontekście zdefiniowanych celów strategicznych niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Walim na lata 2021-2027 wdrożenie celów nastąpi poprzez określone działania, które przedstawione zostały poniżej.

Tabela 10 Działania w ramach realizacji celu strategicznego 1

<i>Cel 1 Zwiększenie aktywności zawodowej i społecznej osób zagrożonych długotrwałym wykluczeniem oraz osób nieaktywnych, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet.</i>				
Lp.	Działanie	Wskaźnik	Ramy finansowe	Źródła finansowania
1	Aktywizacja beneficjentów Ośrodka Pomocy Społecznej poprzez realizację projektów aktywnej integracji.	- liczba beneficjentów OPS [śr. 10 os./rok] - liczba osób biorących udział w szkoleniach z zakresu aktywnej integracji [10 os./rok]	2-20 tys./rok	Środki własne, środki zewnętrzne w miarę możliwości ich pozyskania
2	Wspieranie osób bezrobotnych podejmujących własną działalność gospodarczą, tworzenie miejsc pracy w ramach organizacji pożytku publicznego, prac społecznie użytecznych zgodnie z przepisami ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz ustawy o zatrudnieniu socjalnym i staży umożliwiających zdobycie doświadczenia zawodowego.	- liczba bezrobotnych podejmujących własną działalność gosp. [śr. 2 os./rok] - liczba bezrobotnych skierowanych do realizacji prac społecznie użytecznych i staży [śr. 70 os./rok]	śr. 30 tys./rok śr. 160 tys./rok	PUP, inne środki zewnętrzne pozyskane na wsparcie osób bezrobotnych
3	Aktywizacja zawodowa, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych m.in. poprzez szkolenia zawodowe, doradztwo, poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, współpracę z PUP i potencjalnymi	- liczba osób, szczególnie długotrwale bezrobotnych będąca klientami OPS, biorąca udział w szkoleniach lub innych formach organizowanych lokalnie [20 os./rok]	śr. 10–15 tys./rok	PUP, inne środki zewnętrzne pozyskane na wsparcie osób bezrobotnych

¹⁴Definicja polityki społecznej z encyklopedii PWN.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY WALIM NA LATA 2021 – 2027**

	pracodawcami, zaangażowanie w wolontariat.			
4	Rozwijanie ekonomii społecznej, promocja postaw aktywności i mobilności na rynku pracy.	- liczba powstałych podmiotów ekonomii społecznej, wolontariatów na terenie Gminy Walim [śr. 5 os./rok]	ok. 10 tys./rok	Środki własne, środki zewnętrzne pozyskane w miarę możliwości
5	Integracja zawodowa kobiet oraz pomoc kobietom w powrocie do pracy po urlopie macierzyńskim i wychowawczym, wsparcie w opiece nad dziećmi w celu aktywizacji zawodowej kobiet, umożliwienie pogodzenia obowiązków rodzinnych i zawodowych.	- liczba kobiet, które podjęły zatrudnienie po zakończeniu urlopów macierzyńskich i wychowawczych dzięki zapewnieniu opieki instytucjonalnej nad dziećmi [śr. 5 os./rok]	X	środki zewnętrzne pozyskane w miarę możliwości

Źródło: opracowanie własne

Czas realizacji działań: 2021-2027

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań: OPS, Urząd Gminy, PUP Wałbrzych.

Tabela 11 Działania w ramach realizacji celu strategicznego 2

<i>Cel 2 Wsparcie rodzin z problemami zdrowotnymi, opiekuńczymi i wychowawczymi, w tym profilaktyka zdrowotna.</i>				
Lp.	Działanie	Wskaźnik	Ramy finansowe	Źródła finansowania
1	Doskonalenie systemu zarządzania w OPS, m.in. poprzez stałe podnoszenie poziomu kwalifikacji pracowników, prowadzenie szkoleń dostosowujących poziom ich wiedzy do wymogów wynikających z obowiązujących przepisów, a	- liczba szkoleń podnoszących kwalifikację kadry Ośrodka [śr. 3 os./rok] - wzrost wiedzy i umiejętności pracowniczych (o 80%)	śr. 4 tys.	Środki własne, inne zewnętrzne pozyskane w miarę możliwości

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY WALIM NA LATA 2021 – 2027**

	także potrzeb klientów Ośrodka.			
2	Działania edukacyjne i profilaktyczne, jako metoda kształtowania postaw zapobiegających kryzysowi rodziny, przygotowanie do życia w rodzinie.	- liczba kampanii społecznych, edukacyjnych przeprowadzonych na rzecz rodzin [śr. 2/rok] - wzrost wiedzy mieszkańców (o 75%)	śr. 1-3 tys./rok	środki własne
3	Budowanie lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, objęcie dożywianiem dzieci i młodzieży szkolnej, potrzebującej tej formy pomocy oraz pozyskiwanie żywności z programów unijnych.	- liczba dzieci i młodzieży szkolnej objęta dożywianiem [śr. 400 os./rok]	śr. 20-25 tys./rok	środki własne
4	Ochrona przed deprivacją, nadużyciami, przemocą i wykluczeniem społecznym, w tym zapobieganie niedostosowaniu społecznemu i przestępczości wśród dzieci i młodzieży.	- liczba pojętych inicjatyw na rzecz ochrony dzieci i młodzieży przed deprivacją, przemocą, wykluczeniem i niedostosowaniu społecznemu, przestępczości [śr. 5/rok]	śr. 1-5 tys./rok	środki własne
5	Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających bezpośredniemu uczestnictwu w działaniach na rzecz potrzebujących.	- propagowanie programów na rzecz aktywizacji społeczeństwa do działań na rzecz potrzebujących [śr. 3/rok] - wzrost wiedzy na temat potrzeb wynikających z aktywności społecznej (o 75%)	śr. 5-8 tys./rok	środki własne, inne zewnętrzne pozyskane w miarę możliwości
6	Organizowanie w szkołach i innych instytucjach warsztatów profilaktycznych z zakresu dbania o własne zdrowie.	- liczba przeprowadzonych warsztatów dotyczących profilaktyki prozdrowotnej [śr. 2/rok]	śr. 500 zł-1 tys./rok	środki własne, inne zewnętrzne pozyskane w miarę możliwości

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY WALIM NA LATA 2021 – 2027**

		- wzrost wiedzy na temat edukacji prozdrowotnej (o 85%)		
7	Nawiązanie współpracy z instytucjami zajmującymi się profilaktyką zdrowia.	- liczba podmiotów z którymi nawiązano współpracę dotyczącą profilaktyki zdrowia [śr. 3/rok]	X	środki zewnętrzne pozyskane w miarę możliwości

Źródło: opracowanie własne

Czas realizacji działań: 2021-2027.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań: OPS, Urząd Gminy, placówki oświatowe.

Tabela 12 Działania w ramach realizacji celu strategicznego 3

<i>Cel 3 Przeciwdziałanie wystąpieniu zjawiska wykluczenia społecznego wśród osób starszych i niepełnosprawnych.</i>				
Lp.	Działanie	Wskaźnik	Ramy finansowe	Źródła finansowania
1	Znoszenie barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej i miejscu zamieszkania, w tym wdrożenie systemu „Dostępność Plus” w zakresie cyfryzacji i komunikacji.	- liczba usuniętych barier architektonicznych [śr. 1/rok]	Śr. 10 tys./rok	środki własne, inne zewnętrzne pozyskane w miarę możliwości
2	Systematyczne monitorowanie potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.	- liczba przeprowadzonych ankiet dotyczących monitorowania potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych [śr. 50/rok]	śr.100-500 zł/rok	środki własne, inne zewnętrzne pozyskane w miarę możliwości
3	Dążenie do zmiany postaw społecznych wobec osób niepełnosprawnych, integracja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych.	- liczba kampanii społecznych na rzecz zmiany postaw społecznych wobec osób starszych i niepełnosprawnych [śr. 1/rok]	śr.100-300 zł./rok	środki własne, inne zewnętrzne pozyskane w miarę możliwości

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY WALIM NA LATA 2021 – 2027**

		- wzrost wiedzy mieszkańców na temat potrzeb i oczekiwań osób starszych i niepełnosprawnych (o 80%)		
4	Usługi opiekuńcze i specjalistyczne, w tym te świadczone w domu osób starszych i przewlekle chorych oraz świadczenia materialne, a także odpowiednia opieka medyczna, gerontologiczna i rehabilitacyjna.	- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi [śr. 10/rok]	ok. 100 tys./rok	środki własne, inne zewnętrzne pozyskane w miarę możliwości
5	Tworzenie warunków do alternatywnych form pomocy, kluby dla osób starszych, a także integracja osób starszych ze społecznością lokalną.	- liczba zorganizowanych alternatywnych form pomocy [1 obiekt] - liczba zorganizowanych i przeprowadzonych działań w zakresie integracji osób starszych z lokalną społecznością [śr. 2/rok]	ok. 600 tys./rok śr. 100-500 tys./rok	środki zewnętrzne pozyskane w miarę możliwości środki własne
6	Propagowanie aktywności zawodowej w wieku poprodukcyjnym.	- liczba ankiet badających potrzeby i potencjał osób w wieku poprodukcyjnym [śr. 50 szt./rok]	śr. 100-300 zł/rok	środki własne, inne zewnętrzne pozyskane w miarę możliwości
7	Upowszechnienie i rozwój wolontariatu, jako jedna z metod budowania integracji międzypokoleniowej i rozwijania polityki senioralnej.	- liczba wolontariuszy [śr. 5/rok] - wzrost wiedzy wolontariuszy na temat idei wolontariatu (o 80%)	5 tys./rok	środki własne, inne zewnętrzne pozyskane w miarę możliwości

Źródło: opracowanie własne

Czas realizacji działań: 2021-2027

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań: OPS, Urząd Gminy, PCPR., placówki oświatowe

VIII. Monitoring i ewaluacja

Bieżący monitoring pozwoli na eliminację niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie Gminy Walim. W ramach monitoringu prowadzone będą działania bieżące mające posłużyć sprawdzeniu efektywności prowadzonych działań i zebraniu informacji na temat adekwatności celów Strategii w stosunku do potrzeb i priorytetów. Koordynatorem realizacji działań wyznaczonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Walim na lata 2021-2027 będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Walimiu.

Monitoring będzie prowadzony w ujęciu corocznym, poprzez wskazanie działań, które zostały podjęte oraz określenie ich wpływu na cele zaplanowane w Strategii. Bieżący monitoring zapewni skuteczną ocenę podejmowanych działań względem lokalnych potrzeb w zakresie eliminowania uwarunkowań niekorzystnych związanych ze społecznym i zawodowym wykluczeniem mieszkańców. Ewaluacja pozwoli określić stopień realizacji celów oraz wskazać dalsze działania, które będą niezbędne do efektywnego zrealizowania założeń zapisanych w dokumencie.

W przypadku wystąpienia czynników, których nie można było przewidzieć w momencie tworzenia Strategii, a są one związane ze zmianą trendów gospodarczych lub innymi kwestiami mającymi wpływ na uwarunkowania społeczne, **przewiduje się możliwość wykonania ewaluacji mid-term, która będzie podstawą do zmiany zapisów Strategii**. Zaplanowane działania związane z bieżącym monitoringiem oraz ewaluacją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych mają zapewnić aktualność zapisów zawartych w dokumencie oraz ich adekwatność względem występujących problemów społecznych.

IX. Spis map, schematów, tabel, wykresów i zdjęć

Spis tabel

Tabela 1 Liczba osób w grupach funkcjonalnych w latach 2015-2019	9
Tabela 2 Produkcyjne grypy wieku w Gminie Walim w 2019 r.....	17
Tabela 3 Kwoty wypłacanych zasiłków stałych, okresowych i celowych w latach 2015 -2019	21
Tabela 4 Powody przyznania pomocy w latach 2015-2019.....	22
Tabela 5 Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z pomocy OPS w latach 2015-2019	23
Tabela 6 Liczba Niebieskich Kart w Gminie Walim w latach 2015-2019	27
Tabela 7 Rodzaj działalności gospodarczej w Gminie Walim w 2019 r.	29
Tabela 8 Analiza SWOT	35
Tabela 9 Powiązanie celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych z innymi celami strategicznymi.....	39
Tabela 10 Działania w ramach realizacji celu strategicznego 1	40
Tabela 11 Działania w ramach realizacji celu strategicznego 2	41
Tabela 12 Działania w ramach realizacji celu strategicznego 3.....	43

Spis wykresów

Wykres 1 Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w Gminie Walim w latach 2015-2019	10
Wykres 2 Stan ludności w poszczególnych sołectwach w 2019 r. [%]	11
Wykres 3 Liczba zameldowań i wymeldowani oraz saldo migracji	12
Wykres 4 Liczba osób bezrobotnych w Gminie Walim w latach 2015-2020.....	14
Wykres 5 Liczba bezrobotnych z grup osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w latach 2015 -2019	16
Wykres 6 Pomoc środowiskowa w latach 2015-2018	18
Wykres 7 Liczba przyznanych zasiłków ogółem w latach 2015-2019	20
Wykres 8 Liczba przyznanych zasiłków stałych, celowych i okresowych w latach 2015-2019	20
Wykres 9 Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2015-2019.....	24

Wykres 10 Liczba dzieci i rodzin objętych wsparciem dożywiania w Gminie Walim w latach 2015-2019.....	24
Wykres 11 Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych oraz liczba rodzin	25
Wykres 12 Liczba wypłaconych dodatków energetycznych oraz liczba rodzin.....	25
Wykres 13 Kwota wypłaconych dodatków mieszkaniowych i energetycznych w latach 2015-2019	26
Wykres 14 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym.....	28

Spis schematów

Schemat 1 Piramida problemów społecznych.....	32
---	----

Spis zdjęć

Zdjęcie 1 Zamek Grodno w Zagórzu Śląskim	6
Zdjęcie 2 Centrum Bioedukacji Multimedialnej na Zamku Grodno.....	7
Zdjęcie 3 Jezioro Bystrzyckie – kładka wstępowa.....	8

Uzasadnienie

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Obowiązek ten nakłada Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. Obecnie obowiązująca Strategia jest obowiązująca do grudnia 2020 r. W związku z powyższym należało opracować nowy dokument, który będzie obowiązywał na lata 2021 -2027.

Sporz.

Katarzyna Borowiec